

žurnál

Žurnál Univerzity Palackého v Olomouci | říjen 2022 | číslo 1 | ročník 32

rozhovor

Psycholog Martin Dolejš: Úsměv je žádané zboží

Univerzita Palackého
v Olomouci

Genius loci...

Je to moje univerzita...

Jiří Podivínský – lékař, neurolog a geriatr, absolvent LF UP

UPoint

Informační centrum
a obchod

Prodejna

Dům U Černého psa
Horní náměstí 12
779 00 Olomouc

Otevírací doba

Pondělí–pátek: 9:00–17:00

 www.upoint.upol.cz

  [upoint.upol](https://www.instagram.com/upoint.upol)

absolvent

Univerzita Palackého
v Olomouci

Klub absolventů UP

- Členské výhody u Knihovny UP a dalších univerzitních součástí
- Slevy a benefity u partnerů UP
- Aktuality z dění na univerzitě

 absolventi.upol.cz

 [absolventiUP](https://www.facebook.com/absolventiUP)

 [absolventi_up](https://www.instagram.com/absolventi_up)

obsah

- 2 — Pedagogická fakulta není továrna na typizované učitele
- 5 — Univerzita Palackého otevřela americké centrum
- 6 — Univerzita Palackého má experimentální mikropivovar, využijí ho studenti několika fakult
- 6 — Škola pro porodní asistentky zaujala studentky z Belgie či Estonska
- 7 — Právnická fakulta podepsala Memorandum o spolupráci s Ústavním soudem
- 7 — Dny pro absolventy na pedagogické fakultě byly plné nápadů a inspirativních setkání
- 8 — Archeologové z filozofické fakulty se podílejí na nové expozici Svatováclavského návrší
- 8 — Na konferenci teologické fakulty zaznělo svědectví oběti sexuálního zneužívání i omluva církve
- 9 — Fakulta tělesné kultury se zapojila do testování tělesné zdatnosti žáků
- 9 — Budoucí lékaři se nově učí základům digitální medicíny
- 10 — Výzkum růží vyměnila za kořeny obilovin. Jsou prý fascinující
- 11 — Student vyrobil repliku pravěkého vozu
- 12 — Bratr bratrovi oporou, i ve vědě
- 13 — Portrét – Lucie Tungul, politoložka rozkročená mezi Českem a Tureckem
- 16 — Úspěchy akademiků a studentů
- 19 — Jazykové okénko
- 20 — Kaleidoskop krátkých zpráv
- 22 — Krása k oslavě Boha
- 24 — Věda všemi smysly
- 25 — Vladimír Jarušek: Záchranář je furt ve střehu!
- 26 — Maria Borodenko: Plánovat si budoucnost je těžké, když v mé zemi zuří válka
- 27 — Rozhovor – Psycholog Martin Dolejš: Úsměv je žádané zboží
- 30 — Zubařkou ve Rwandě: Ošetřovali jsme s čelovkou na hlavě, ale lidé byli vděční
- 32 — Mendelovy dny na univerzitě
- 33 — Zkušenost – Jděte za svými sny a využijte k tomu soutěží, získáte zpětnou vazbu a cenné kontakty
- 35 — Absolventka – Moderní knihovna očima Ivety Ťulpíkové
- 37 — Životní styl – Lékařem na dálku: Telemedicína jako povinný předmět pro medicíny
- 38 — Jak žije Evropa spolu? Olomoučtí doktorandi „z Bruselu“ popularizují Evropskou unii a připravili unikátní učebnici
- 39 — Zrcadlení – Ukrajina
- 40 — Odkaz – Johann Gregor Mendel na studiích v Olomouci

titulní strana – psycholog Martin Dolejš | foto: Jakub Čermák

Žurnál | Vychází dvakrát za semestr | Registrace: MK ČR E 12524, ISSN 1804-6754 | Vydává Univerzita Palackého v Olomouci, Křížkovského 8, 779 00 Olomouc | IČ: 61989592 | Vedoucí redakce: Ivana Pustějovská | Layout: Věra Marešová | Sazba: Michaela Cyprová | Korekce: Jití Slavík | Redakce: Biskupské nám. 1, Olomouc | +420 585 631 155 | zurnal@upol.cz | Tisk: Profi-tisk group Olomouc | Náklad 2 000 ks

Vážené kolegyně, vážení kolegové, studentky a studenti, milí příznivci Univerzity Palackého,

držíte v rukou nové vydání našeho univerzitního magazínu, na jehož stránky se vždy snažíme soustředit pozitivní zprávy z naší alma mater. Ani tentokrát tomu není jinak, i když přece jen je toto číslo v jistém smyslu neobvyklé.

V dnešní překotné době, kdy jedna událost předbíhá druhou, se totiž snadno může stát, že nám život kolem nás připadá poněkud jednotvárný. Událostí je tolik, že nemáme čas a energii se jimi do hloubky zabývat a máme pocit, že všechno už tu vlastně bylo. Ale věci i lidé se přece jen neustále mění a vyvíjejí a velkou měrou k tomuto vývoji přispívá i naše univerzita.

Na následujících stránkách představujeme mimo jiné zajímavý koncept Učitel21, díky němuž zjistíte, že pedagog toho musí v dnešní náročné době zvládnout mnohem víc než učitelé, které si pamatujete ze svého dětství. Stejně tak se můžete seznámit s výzkumy našich psychologů a zjistit, že i jednoduché věci mohou být pro naši existenci určující. Bezesporu stojí za to poznat rovněž kolegy, kteří dokáží jako záchranáři, lékaři či dobrovolníci vstoupit do našich životů a svými znalostmi a schopnostmi je v těžkých okamžicích zase vrátit do dřívějších zaběhnutých kolejí.

Milí přátelé, přeji vám, aby díky Univerzitě Palackého a všem lidem, kteří na ní pracují a studují, byl váš život (ne)všední.

Martin Procházka, rektor

Pedagogická fakulta není továrna na typizované učitele

Čemu všichni rozumí? No přece škole. Všichni jsme tam chodili a všichni tím pádem víme, jak se má učit. Jenže je to opravdu tak? Obstojí ve 21. století učitel z našeho dětství? Jakým výzvám dnes čelí? Co by měl znát, co by měl umět a bez čeho se neobejde? Kde jinde hledat odpovědi než na pedagogické fakultě.

Proděkanka pedagogické fakulty Petra Šobáňová říká, že se české školství nachází ve stavu permanentní změny. „Opravdu, myslím to bez nadsázky. Jen si to zkuste představit: nástup digitálních technologií a internetu, výzva v podobě inkluze, proměny pojetí rodičovství a diverzita přístupů k výchově v rodinách, klesající míra čtenářství u dětí, covid a online výuka, nárůst psychických problémů dětí, začlenění žáků z Ukrajiny a do toho komplexní systémové změny v podobě revizí rámcového vzdělávacího programu. Výzev, s nimiž se učitelé dnes musejí nějak vyrovnat, bych mohla jmenovat celou řadu a každý z problémů je navíc komplexní a velmi složitý. Přesto se

od učitelů a učitelek očekává, že budou na stálé proměny schopni reagovat ihned, že je vyhodnotí nejen rychle, ale i zodpovědně, že budou fungovat kvalitně každý den, teď a tady.“ Jednoduše řečeno, pedagogické fakulty by měly vyrábět učitelské supermanky a supermanky pro jedenadvacáté století.

Školství, to je loď, která jen velmi pomalu mění kurz

Svět vzdělávání se překotně vyvíjí, stále se objevují nové podněty, poznatky a trendy. Školství je v něm ovšem jakási obří loď, která svůj kurz mění jen pomalu. „I když nám výzkumy potvrzují, že začínající učitelé učí podle vzorů, s nimiž se sami setkávali, po-

Učitel21

Proděkanka Pedagogické fakulty UP
Petra Šobáňová

žadavky jsou dnes zcela jiné. Monotónní výklad u tabule už nestačí, žáky je třeba aktivizovat. Učitelé už nejsou primárně zdrojem informací, ale spíše otvírají brány svého oboru.“ České školy mají velkou míru autonomie, samy připravují osnovy, ministerstvo jim dává jen velmi obecný rámec a zacílení. „Učitel pak sám musí zvážit, jaký vzdělávací obsah je v jeho oboru zásadní a hlavně: jakými cestami jej zprostředkuje svým žákům v dané třídě a jakými cestami jej předá žákům v jinak osobnostně sestavené vedlejší třídě.“ vysvětluje proděkanka pedagogické fakulty. Zdůrazňuje přitom, že už rozhodně nestačí ‚kuchařky‘ a univerzální, několik let staré přípravy na výuku, protože postupy mohou být v různých školách i v jejich jednotlivých třídách diametrálně odlišné.

„Na rozdíl od dřívějších generací je velmi důležité, aby se učitelé nedívali na výuku jen skrze svůj obor, ale vnímali ji v celospolečenských souvislostech. Aby reflektovali, v jakém světě žáci žijí, čemu čelí ve škole i mimo ni, v čem jsou zranitelní, co je trápí a co je může posouvat. Dnešní učitel musí

být otevřený a kreativní a rozhodně mu nestačí jen postavit se před třídu a pětáctřicet minut přednášet. Musí umět nadchnout. A hlavně: musí vědět, že je ve třídě pro své žáky. Měl by jim umět naslouchat, pomoci jim najít pevnou půdu pod nohama, budovat jejich bazální pocit, že mohou lidem okolo důvěřovat a že ve světě mohou obstát. Dobrý učitel nebo učitelka ukazuje svým žákům, že svět může být dobré místo. Pedagog je pro žáka velmi důležitou vztahovou osobou a v dobrém, nebo bohužel i ve špatném, jej ovlivní v budoucím životě,“ zdůrazňuje Petra Šobáňová.

Její slova potvrzuje i Hana Vacková, která učí základy společenských věd a výtvarku na olomouckém hejčínském gymnáziu. „Tradiční memorování na dnešní studenty příliš nefunguje, proto se snažím vytvářet co nejpodněnější prostředí. Cílím na posilování souvislostí, obhajování názorů a na čtenářskou gramotnost.“ U svých žáků Hana Vacková navíc rozvíjí i dovednosti a postoje důležité pro život a říká, že podobně by se měli vzdělávat i studenti pedagogických oborů na vysokých školách.

Dobrý učitel nebo učitelka ukazuje svým žákům, že svět může být dobré místo. Pedagog je pro žáka velmi důležitou vztahovou osobou a v dobrém, nebo bohužel i ve špatném, jej ovlivní v budoucím životě.

Absolventka oboru Biochemie na Přírodovědecké fakultě UP **Olga Ryparová** učí chemii a vytvořila na YouTube svůj kanál Olinium.

Hana Vacková učí základy společenských věd a výtvarku na olomouckém hejčínském gymnáziu.

Tradiční memorování na dnešní studenty přiliš nefunguje, proto se snažím vytvářet co nejpodněnější prostředí.

Učitel = influencer

Typická škola? Modelový učitel? To dnes podle odbornice z Pedagogické fakulty Univerzity Palackého neexistuje. Panuje pluralita. I v prostředí jedné školy mohou být zkušenosti žáků a rodičů rozdílné.

„Přirozeně mě těší, že je dnes více vidět řada učitelských osobností, které do škol vnášejí neotřelé postupy a jejichž repertoár metod a nápaditost výuky jsou fascinující. Ukazují, že škola nemusí být nuda. Mám radost, že mnohé z těchto učitelských osobností jsou naši absolventi. Je také dobře, že se v posledních letech formuje vlivná skupina aktivních a zapálených učitelů – influencerů, kteří narušují stereotypní představy o přísných učitelích s křídou u tabule. Jsou nositeli změny a hrdostí na učitelskou profesi. Taký díky nim se učitelství stává přitažlivější než dříve,“ říká Petra Šobáňová.

Takovou učitelkou je i Olga Ryparová, absolventka oboru Biochemie Přírodovědecké fakulty UP. Učí chemii, ale trochu jinak, než bychom čekali. Mladá a populární influencerka vytvořila na YouTube svůj kanál Olinium, který se věnuje chemickým tématům. „Začal jako můj dobrovolný projekt. Po večerech jsem natáčela krátké vysvětlení chemických témat. Například

jsem si připravila vysvětlení názvosloví solí, nachystala příklady, stoupla si před tabuli a namluvila na kameru. A pak jsem to nahrála na YouTube,“ vzpomíná. První videa používala pro své studenty, aby si mohli doplnit látku, na kterou chyběli. Naživo pak začala vysílat hodiny chemie, když se školy zavřely s propuknutím pandemie covidu-19. Od té doby se Olinium posunulo dál, výuková videa zveřejňuje Olga Ryparová každý týden, navíc připravuje rozhovory s chemiky a vědci do podcastu i na sociálních sítích. Je populární především proto, že umí složitou problematiku názorně vysvětlit.

Ale ani konzervativní učitele není třeba zatracovat. Proděkanka Petra Šobáňová dobře ví, že inovace, je-li tlačena za každou cenu, nemusí být ani ku prospěchu, ani zárukou kvality. „Tou jsou žáci, kteří se těší do školy, kteří mají chuť objevovat nové věci. Právě to, jestli chodí do školy rádi, je podle mě klíčové a v tom si myslím, že má české školství rezervy.“

O to, aby je neměla i nová generace učitelů, se snaží olomoucká pedagogická fakulta v jejich pregraduální přípravě. „Ta se velmi ostře sleduje, a to nejen ministerstvem školství, které spolu s pedagogickými fakultami spustilo ambiciózní

reformu, ale i veřejností a studenty samými. Jsou dnes velmi nároční. Umějí dobře formulovat své představy a chtějí mnohem víc než takzvaně papír na to, aby mohli učit. Zajímají se o kvalitu své přípravy a neváhají diskutovat o tom, co je pro praxi potřeba,“ dodává k obsahu částých debat se studenty a studentkami. Je za ně i velmi ráda, protože se v nich znovu a znovu diskutuje, co je základem studia a co je třeba jen zvyk, nebo dokonce zbytečný balast.

Jednou z cest, jak neustrnout, motivovat se a zůstat v blízkém kontaktu s praxí, se stal i komunitní a informační portál Učitel21, na jehož obsahu se podílejí jak sami studenti, tak i učitelé z praxe. Nabízí stovky článků, denně zveřejňuje tipy do výuky a ukazuje tak pestrost dnešního světa vzdělávání. Podle Petry Šobáňové je jednou z inovací, kterou Pedagogická fakulta Univerzity Palackého nabízí mimo jiné i budoucím učitelům. „Ukazujeme, že učit se lze nejen v učebnách, ale i na internetu, že inspirace a různé podněty k učitelům mohou přicházet ze všech stran a že olomoucká pedagogická fakulta je důležitou součástí tohoto proudu. Není továrnou na typizované učitele, ale spíš iniciační bránu do světa vzdělávání.“

Univerzita Palackého otevřela americké centrum

Univerzita Palackého ve svých prostorách na třídě Svobody otevřela Americké centrum Olomouc. Na jeho vzniku a provozu se společně s ní podílí Velvyslanectví USA v České republice. Americké centrum bude sloužit studentům i široké veřejnosti, má se stát místem určeným k setkávání, ke studiu i k realizaci volnočasových aktivit. Podobná centra vznikají na mnoha místech světa, v České republice se jedná o celkově šesté centrum a teprve druhé, které vzniklo při univerzitě.

„Velmi si vážíme možnosti otevřít Americké centrum v Olomouci, ve městě s tak bohatou historickou, kulturní a akademickou tradicí. Sloužit bude jako okno do Ameriky – kromě vzdělávacích a volnočasových aktivit se zároveň stane platformou pro dialog a výměnu názorů mezi Američa-

ny a Čechy. Centra jsou nejen důkazem našeho přátelství, ale mají za cíl také prosazovat společné hodnoty, jako jsou svoboda, demokracie a lidská práva,“ řekla při slavnostním zářijovém otevření centra Christy Agor, chargée d'affaires Velvyslanectví USA v České republice, která zdůraznila i stále potřebnou podporu Ukrajiny v jejím boji proti ruskému agresorovi.

Rektor UP Martin Procházka uvedl, že považuje otevření Amerického centra na olomoucké univerzitě za skvělý počín. „Máme snahu nadále udržovat a rozvíjet spolupráci s univerzitami v USA, od níž si slibujeme více příležitostí pro výměnné pobyty našich studentů i pedagogů. Chceme také pracovat na společných studijních programech, kterými se můžeme na poli vzdělávání vzájemně obohacovat,“ podotkl.

Služby centra jsou určeny nejen vysokoškolským studentům, ale i středoškolařům nebo žákům základních škol a také široké veřejnosti. „Americké centrum poskytne příležitost poznat americkou kulturu a seznámit se s možnostmi studia za oceánem současným i budoucím studentům vysokých škol. Důležitou součástí aktivit bude také podpora výuky angličtiny. Návštěvníci získají přístup k jazykové literatuře a informačním zdrojům, mimo to centrum nabídne poradenství pro zájemce o studium ve Spojených státech amerických,“ doplnil koordinátor centra Lukáš Merz.

V prostorách centra se bude také pravidelně organizovat vzdělávací a kulturní program, mimo jiné například tematické přednášky, filmové projekce či výstavy.

Velmi si vážíme možnosti otevřít Americké centrum v Olomouci, ve městě s tak bohatou historickou, kulturní a akademickou tradicí.

Christy Agor
*chargée d'affaires
Velvyslanectví USA v České republice*

8 fakult
1 univerzita

Univerzita Palackého má experimentální mikropivovar, využijí ho studenti několika fakult

Výrobu piva a technologické postupy, jeho vliv na lidské zdraví nebo místo v historii a dějinách chemie. To vše nabízí nově instalovaný Experimentální mikropivovar Univerzity Palackého. Studenti při vaření piva získají informace nejen o technologickém postupu a chemických dějích, které dávají tomuto nápoji charakteristické vlastnosti, ale také o blahodárném vlivu přiměřené konzumace piva na lidské zdraví.

„Do našeho projektu experimentálního pivovaru chceme postupně zapojit pokud možno všechny fakulty. Pivní fenomén lze totiž zkoumat z mnoha úhlů pohledu. Ať už se jedná o historii

vaření piva, vývoj receptur a pivní kultury v čase, geografické odlišnosti v postupu vaření piva, používání moderních technologií v současném pivovarnictví či o zdravotní hledisko pití piva,“ uvedl Lukáš Kučera z katedry analytické chemie Přírodovědecké fakulty Univerzity Palackého (na snímku vlevo).

Zařízení na výrobu piva bude sloužit pro vědecké i akademické účely, protože na toto atraktivní téma lze napojit různé výukové moduly a předměty. Například katedra analytické chemie přírodovědecké fakulty už zavedla předmět Chemie piva, ke kterému nyní díky experimentál-

nímu mikropivovaru přidá nový předmět Cvičení z chemie piva. „Zaměřen bude na studium veškerých chemických procesů, které se odehrávají při vaření piva i jeho zrání v ležáckých sudech,“ podotkl Lukáš Kučera.

Experimentální mikropivovar v počáteční fázi uvaří v jedné várce 25 litrů piva, jeho roční výstav dle platné legislativy nesmí překročit 2000 litrů. Aktuálně je pivovar instalován v prostorách katedry analytické chemie přírodovědecké fakulty. Následně by se měla výrobní technologie přestěhovat do sklepů Filozofické fakulty UP na olomoucké tř. Svobody. (cho)

Škola pro porodní asistentky zaujala studentky z Belgie či Estonska

Ultrazvukové vyšetření v těhotenství, různé techniky šití operačních ran a simulace porodních komplikací – to vše si mohly vyzkoušet účastnice mezinárodní školy pro porodní asistentky. Třetí ročník původně zimní akce byl kvůli covidu-19 přesunut

na zářijový termín. Školy, kterou pořádal Ústav porodní asistence Fakulty zdravotnických věd UP, se zúčastnila dvacítko studentek z Belgie, Estonska a Slovenska.

„Letošní ročník se opravdu vydařil. Myslím si, že všichni byli spokojeni a odnesli si spoustu nových poznatků, zážitků a také navázali nová přátelství. Jedním z hlavních cílů této akce je výměna zkušeností mezi jednotlivými zeměmi. Studentky se v rámci workshopů měly možnost seznámit s využitím a technikami fyzioterapie během těhotenství, porodu a po porodu, ultrazvukového vyšetření a komplikacemi, které mohou nastat v průběhu porodu, ať už se jedná o dystokii ramének, poporodní krvácení nebo resuscitaci novorozence,“ popsala přednostka ústavu Kateřina Janoušková.

Mezi účastníky školy byli také vyučující z partnerských univerzit, se kterými fa-

kulta spolupracuje v rámci programu Erasmus. Po letošní dobré zkušenosti se příští, čtvrtý ročník zřejmě opět uskuteční v zářijovém termínu a původně zimní škola tak změnila název na letní.

Fakulta zdravotnických věd přivítala v průběhu září další zahraniční návštěvy. Bývalý předseda Italské gerontologické a geriatrické společnosti Nicola Ferrara vedl v zasedací místnosti děkanátu online přednášku s názvem Demografie, epidemiologie a zdravé stárnutí: pohled geriatra. Na III. kineziologické konferenci pak vedle odborníků z domácích univerzit a fakultních nemocnic vystoupili také uznávaný odborník v oblasti biomechaniky Jim Richards a expertka na neurorehabilitaci Louise Connellová, oba z University of Central Lancashire v britském Prestonu. (dkr)

Právnická fakulta podepsala Memorandum o spolupráci s Ústavním soudem

Olomoucká právnická fakulta je první českou právnickou fakultou, která formalizovala spolupráci s Ústavním soudem. Memorandum, jehož účelem je užší propojení akademické sféry a praxe, podepsali Pavel Rychetský, předseda Ústavního soudu, a Václav Stehlík, děkan právnické fakulty.

Strany memoranda se dohodly na třech základních formách spolupráce: na pravidelném setkávání zástupců za účelem projednávání otázek společného zájmu, společné organizaci či zapojení do školení, seminářů, konferencí a na vzájemné metodologické a konzultační pomoci.

Memorandum je vyústěním již existujícího dlouhodobého propojení obou institucí. Na Ústavním soudě nyní působí či působila řada osobností, která je spojena s PF UP, a to v řadách soudců, asistentů i stážistů. „Z olomoucké fakulty nepochybně vzešlo mnoho vynikajících právníků a my jsme rádi, že někteří z nich přímo přispívají k práci Ústavního soudu. Již existující plodné a vzájemně prospěšné vztahy Ústavního soudu s akademickým prostředím nyní dostávají formalizovanější rozměr, který jistě posílí odborné a vědecké kapacity obou stran,“ zhodnotil krátce po podpisu předseda Ústavního soudu Pavel Rychetský.

Jeho slova doplnil děkan PF UP. „Obě sféry se navzájem potřebují a mají si co nabídnout ve snaze o kultivaci českého právního prostředí. Je to i příležitost pro naše akademiky či doktorské studenty, současně je to nabídka soudní sféře na té nejvyšší úrovni více se zapojit do odborné diskuze na akademické půdě,“ řekl Václav Stehlík, děkan fakulty. Současně vyjádřil potěšení nad tím, že právě PF UP je první fakultou, se kterou Ústavní soud memorandum podepsal.

Olomoucké fakultě se v posledních letech daří rozšiřovat okruh svých partnerů. Spolupracuje již například s Nejvyšším soudem, Úřadem pro ochranu hospodářské soutěže, Kanceláří vládního zmocněnce pro lidská práva, Justiční akademii, Insolvenčním servisem, Nadací Sirius, Charitou Olomouc nebo advokátními kancelářemi HAVEL & PARTNERS, Arrows, Kohajda & Sejkora či společností Ernst & Young. (eha)

Dny pro absolventy na pedagogické fakultě byly plné nápadů a inspirativních setkání

Potkat se se spolužáky i učiteli a dozvědět se, co je na fakultě nového. Především za tímto účelem se vydali bývalí studenti a přátelé pedagogické fakulty do prostor jejich pracovišť. Během dvoudenního setkání si mohli prohlédnout hlavní budovu na Žižkově náměstí i prostory Uměleckého centra UP. V nabídce byly i prožitkové workshopy, metodiky, didaktické materiály či projekty. V pestrém programu nechyběl komorní recitál absolventů katedry hudební výchovy, prostor si našly i zajímavé debaty, networking a neformální setkání.

„Dny pro absolventy byly pro naše hosty příležitostí, jak se setkat a sdílet zkušenosti. Pro nás organizátory byly možnosti nabídnout jim nejen společenská setkání, ale také prezentovat naše aktuální projekty, které mohou oslovit pedagogy v praxi. Sobotní program například představil náš portál Učitel21, projekt katedry hudební výchovy Slyšet jinak, aktivity katedry výtvarné výchovy, Digidoupě nebo možnosti využití robotických pomůcek v matematice,“ uvedla proděkanka fakulty Petra Šobánková. Doplnila, že záměrem fakulty byl spíše než jedna velká absolventská akce soubor dílčích aktivit, které si hosté

vybírali podle zájmu. „Líbilo se mi, že do programu byli zapojeni sami naši bývalí studenti. Absolventi hudební výchovy obohatili program koncertem, absolventi výtvarné výchovy se navzájem inspirovali v živém setkání ve formátu pecha kucha,“

doplnila Petra Šobánková. Podobná setkání na jednotlivých katedrách chce Pedagogická fakulta Univerzity Palackého organizovat každoročně. To další se uskuteční v příštím roce v souvislosti s výročím univerzity. (map)

8 fakult
1 univerzita

Archeologové z filozofické fakulty se podílejí na nové expozici Svatováclavského návrší

Svatováclavské návrší je z archeologického hlediska jednou z nejdůležitějších lokalit v Olomouci. Je osídleno nepřetržitě asi sedm tisíc let. Právě tuto skutečnost nově zdůrazní expozice nazvaná Zde se nacházíte – Svatováclavské návrší v Olomouci v proměnách staletí, na jejímž vzniku spolupracují i archeologové z Filozofické fakulty UP.

Unikátní stálá expozice vzniká v podkrovní budov kapitulního děkanství a navazuje na rekonstrukci prostor Arcidiecézního muzea Olomouc. „Připravujeme pravěkou část, kolegové z Národního památkového

ústavu, kteří s námi spolupracují, pak i část raně středověkou,“ řekla Pavlína Kalábková z katedry historie FF. I vzhledem k tomu, že plochy expozice nedávají badatelům moc prostoru, rozhodli se představit hlavní etapy pravěkého osídlení ve třech obdobích. „Z pěti tisíc let jsme vybrali pozdní dobu kamennou, starší dobu bronzovou a dobu železnou, halštatskou. Tato tři období totiž názorně ukazují, že návrší bylo nejen důležitým sídlištěm s nějakou centrální funkcí, de facto to bylo hradíště, předchůdce města, ale zjevně i duchovní centrum. Celá expozi-

ce ukáže, že od počátku spojovalo Svatováclavské návrší duchovní a světskou moc, že bylo místem, kde se propojoval svět ideí se světem politickým,“ dodala archeoložka z UP. Středověká část expozice návštěvníkům představí Svatováclavské návrší především ve 12. století, tedy v době, kdy návrší obývala moc duchovní i světská. Další část bude věnována ranému novověku a představí proměny katedrály v 17. a 18. století. Částečných změn se dočkají i prostory paláce biskupa Jindřicha Zdíka a mladší gotická křížová chodba. (map)

Na konferenci teologické fakulty zaznělo svědectví oběti sexuálního zneužívání i omluva církve

Absolutní ticho zavládlo v aule Cyrilometodějské teologické fakulty UP, když skončila své svědectví žena, která se stala obětí sexuálního zneužívání knězem. Svým vystoupením přidala další důležitý pohled do mozaiky odborných přednášek konference Šetření sexuálních deliktů v katolické církvi, kterou uspořádala fakulta s Českou bis-

kupskou konferencí a za finanční podpory organizace Renovabis.

Smyslem události, která navázala na dřívější kurz s touto tematikou, bylo naučit se lépe porozumět obětem sexuálního zneužívání a jejich potřebám a získat praktické zkušenosti pro vedení trestního řízení v církvi, aby proces byl spravedlivý a přitom šetrný k obětem. „Cítila jsem obrovskou snahu a vůli účastníků se co nejvíce dozvědět a něco s touto problematikou dělat. Mimo jiné se začala rozvíjet nová forma pomoci obětem v rámci nízkoprahového pracoviště, kde by bylo možné se i anonymně v režimu sociální služby setkat s knězem, který je zároveň psychoterapeut,“ uvedla iniciátorka akce Jiřina Navrátilová, ostravská státní zástupkyně a externí vyučující CMTF UP.

Dvoudenní program nabídl pohledy ze světské i církevní perspektivy. Padesátka

účastníků mimo jiné vyslechla příspěvky věnované prožívání obětí či následkům sexuálního zneužívání zejména u dětí, nadnesena byla také otázka, zda církev v ČR potřebuje etický kodex. Mluvílo se i o tělesnosti kněze či obhajobě pachatele. Příspěvky, které zazněly, se objeví v chystané kolektivní monografii.

Součástí programu byla i mše za oběti sexuálního zneužívání v dominikánském kostele. „Zatímco program na fakultě byl určen především pro odborníky, na mši byla zvána i veřejnost. Otec biskup Waserbauer se během ní jménem české katolické církve a katolických biskupů omluvil obětem sexuálního zneužívání a požádal o odpuštění,“ dodal další z organizátorů Libor Botek, působící vedle CMTF UP jako soudní vikář Interdiecézního soudu v Olomouci. (vim)

Fakulta tělesné kultury se zapojila do testování tělesné zdatnosti žáků

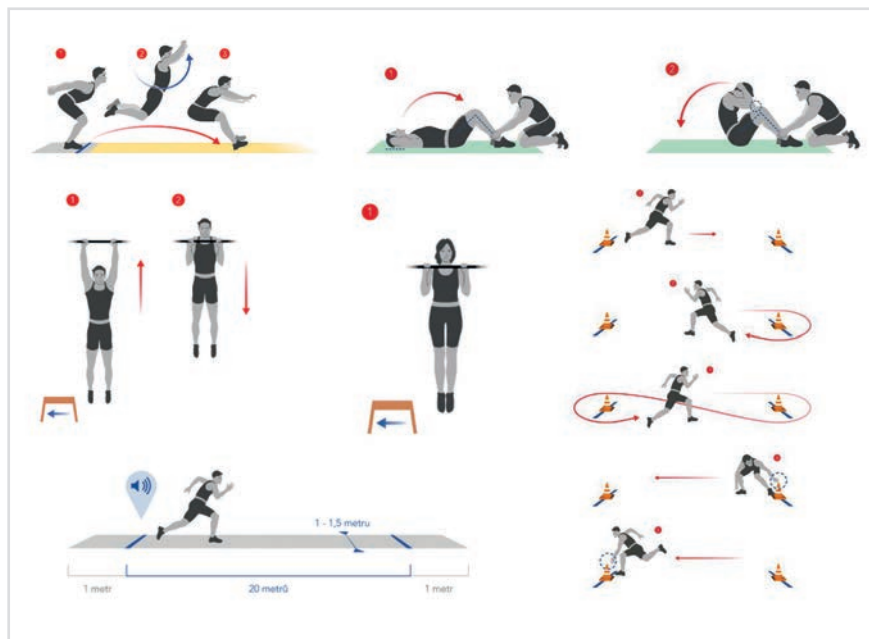
Na 250 tisíc žáků 3. a 7. tříd základních škol a 2. ročníků středních škol a odpovídajících ročníků víceletých gymnázií prochází během podzimu motorickými testy, které v rámci tematického šetření zaměřeného na pohybovou aktivitu ve školách připravila Česká školní inspekce s využitím metodiky, na které se podíleli i odborníci z Fakulty tělesné kultury UP. Cílem je získat informace o tělesné zdatnosti žáků a poskytnout školám zpětnou vazbu i doporučení k pohybovým aktivitám.

Žáci absolvují sérii čtyř motorických testů. Na základních školách to je skok z místa, běh 4 × 10 metrů, sedy – lehy a vytrvalostní člunkový běh, na středních školách je pak běh 4 × 10 metrů nahrazen u chlapců shyby a u dívek výdrž ve shybu. „Jsou to standardizované testy, které se již k hodnocení tělesné zdatnosti používaly, tedy budeme schopni výsledky porovnat s dřívějšími poznatky. Testy navíc tělocvikáři znají a dají se snadno zvládnout v rámci výuky tělesné výchovy,“ řekl Roman Cuberek z Institutu aktivního životního stylu FTK UP, který se hodnocením tělesné zdatnosti zabývá.

Odborníci z tělovýchovných fakult a kateder se podíleli nejen na tvorbě metodiky testování, ale i na přípravě celého průběhu šetření, zároveň jsou připraveni být nápomocí při analýze získaných dat.

Podle Romana Cuberka může šetření přinést spoustu zajímavých zjištění. „Vnímám tu jednu důležitou věc: nejde o to, jak jsou na tom děti jako celek, ale šetření může odpovědět na otázku, jestli existují nějaké rozdíly interindividuální. Tedy jestli jsou nějaké skupiny dětí, které se něčím odlišují. Co je to za děti? V čem

ty rozdíly existují? Otevírají se nůžky mezi městy a venkovem nebo různými typy škol? Česká školní inspekce má navíc o školách, žácích a učitelích i řadu dalších informací, se kterými lze zjištění z tohoto šetření propojit, čímž mohou vzniknout další zajímavé náhledy na tuto problematiku.“ (vim)

Budoucí lékaři se nově učí základům digitální medicíny

Na vývoj v medicíně v posledních letech zareagovala Lékařská fakulta UP společně s Fakultní nemocnicí Olomouc zřízením Centra digitálního zdravotnictví. Toto pracoviště mimo jiné garantuje výuku nově zavedeného předmětu Základy digitální medicíny pro studenty programu Všeobecné lékařství.

„Je třeba, aby se budoucí lékaři už během pregraduálního studia seznámili s moderními technologiemi, které se v medicíně začínají používat. Zároveň blíže poznají práci nelékařských podpůrných profesí, což může usnadnit vzájemnou komunikaci. Seznámí se s principy kybernetické bezpečnosti, také s technickými a legálními aspekty digitalizace, navýší si kompetence týkající se práce s nemocničními informačními systémy a možnostmi jejich využití, získají základní povědomí o ‚velkých datech‘ nebo o umělé inteligenci. Významnou součástí jsou klinické aplikace v oblastech, jako je paliativní medicína, kardiologie, diabetologie nebo radiologie,“ uvedla Eva Klásková, proděkanka pro studium Všeobecného lékařství 4.–6. ročníku, která je jedním z garantů nového předmětu.

Pro jeho vznik a technické vybavení se fakultě podařilo získat podporu z Národního programu obnovy. Tým, který se na výuce základů digitální medicíny podílí, tvoří lékaři různých specializací a také pracovníci nemocničního IT úseku a Národního telemedicínského centra.

Výuka zahrnuje teoretickou i praktickou část na vybraných pracovištích je plánována v týdenních blocích, první medicíni absolvují svůj „digitální týden“ již během podzimu. „Velmi se těšíme na prezentace, které k udělení zápočtu před zkouškou musejí studenti vypracovat na jakémkoliv z vyučovaných témat. S kolegy si slibujeme, že se v nich objeví i nové náhledy na problematiku, které by mohly být dalším přínosem nejen pro ostatní studenty, ale i pro nás vyučující,“ dodala Eva Klásková. (vim)

Výzkum růží vyměnila za kořeny obilovin. Jsou prý fascinující

Od růží ke kořenům obilovin. Tak by se dala s nadsázkou shrnout dosavadní vědecká kariéra Véronique Bergounoux-Fojtik, vedoucí výzkumné skupiny Rostlinná genetika a inženýrství Českého institutu výzkumu a pokročilých technologií – CATRIN Univerzity Palackého. Jejím úkolem je přispět ke zlepšování vlastností hospodářsky významných plodin tak, aby dosáhly vyšších výnosů při respektování životního prostředí. Věřící, že k tomuto cíli lze dospět i bez nadměrného využívání chemikálií nebo plýtvání vodou.

Ze své rodné země se tehdejší vědecká asistentka na Université d'Angers přestěhovala před 15 lety v den, který je pro Fran-

couze symbolický – 18. června. „V tento den v roce 1940 generál de Gaulle vyzval Francouze k odporu proti nepříteli a k boji za změnu. Já jsem tento den brala jako výzvu ke změně v mém životě a vědeckém rozvoji,“ říká s úsměvem vědkyně.

Ve Francii se věnovala výzkumu vlivu světla na vývoj růží, v Olomouci „přesedlala“ nejprve na rajčata a později na obiloviny, zejména ječmen a rýži. Jak s odstupem přiznává, studium růží bylo přínosné pro parfumerii, ale ne pro zemědělství. To se nyní zásadně změnilo. „S mým týmem se snažíme pochopit, jak rostliny snášejí stres ze sucha, který je zřejmě nejvýznamnější příčinou poklesu výnosů na celém světě. Zaměřujeme se především

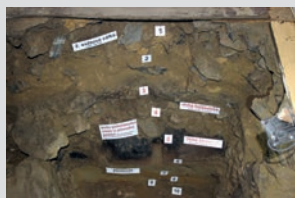
na pochopení vývoje kořenů, které nejen ukotvují rostlinu v půdě, ale jsou zodpovědné za příjem vody a živin. Pokud porozumíme jejich vývoji a funkci, můžeme vyšlechtit obiloviny, které budou efektivněji využívat přírodní zdroje a jejichž vývoj nebude závislý na zavlažování či hnojení,“ vysvětluje.

Studium kořenů v jejich přirozeném prostředí je podle ní velká výzva. I proto označuje tyto podzemní části rostlin jako fascinující. „Jakmile pochopíme proces jejich fungování, můžeme využít transgenezi a nové metody editace genomu k úpravě rostlin. Můžeme také vyvinout markery používané ve šlechtitelském programu. Moderní zemědělství se dostalo do úzkých, pokud jde o genetickou rozmanitost, což omezuje naše možnosti. Ve vědecké komunitě se objevila myšlenka tzv. domestikace de novo. To znamená, že pomocí nových metod editace genomu, jako je CRISPR, bychom mohli během několika let, namísto staletí, přeměnit divoký druh na novou plodinu přizpůsobenou rychle se vyvíjejícím drsným klimatickým podmínkám. Jakkoli se to zdá být náročné, může to být budoucnost zemědělství,“ dodává vědkyně, která se věnuje také výuce mladých vědců a největší radost má, když vidí jejich nadšení pro vědu a to, že štafetu předává další generaci.

Oceňuje, že její práce je multidisciplinární. O tento přístup se podle svých slov snažila od počátku kariéry. „Snažím se rostlinu vnímat jako celek, neomezují se jen na jeden gen. Vzhledem k tomu potřebuji být v kontaktu s lidmi, kteří jsou odborníky ve svém oboru, abych se od nich mohla učit. To přináší spolupráci, nové prostředí a obohacení,“ uzavírá vědkyně.

Student vyrobil repliku pravěkého vozu

Zdeněk Čermák, student Archeologie na Filozofické fakultě Univerzity Palackého, vytvořil repliku rituálního vozu ze šestého století před naším letopočtem, který používala tehdejší vládnoucí elita. Vůz se dočkal křtu přímo před místem archeologických nálezů, jeskyni Býčí skála na Blanensku.

„Rituální vůz z pozdní doby železné, halštatské, je vskutku unikum. V celé Evropě se nachází celkem třináct těchto kovem, většinou bronzem zdobených vozů. Šest z nich našli archeologové v jeskyni Býčí skála. Ač byly první části moravského exempláře, uloženého v knížecí hrobce v Hrabůvce – Býčí skále, nalezeny již před 150 lety, v roce 1872, otcem moravské prehistorie Jindřichem Wanklem, tento vůz v roce 2018 rozpoznala archeoložka Zuzana Golec Mírová,“ řekl docent Martin Golec z katedry historie FF UP. Zdůraznil přitom, že jde o nejluxusnější archeologický předmět na území Moravy z pravěku.

Zdeněk Čermák se do rekonstrukce unikátního předmětu pustil v rámci své diplomové práce. „Veškeré dřevěné části jsou obalené kovem, buď bronzem nebo železem. Společně se mnou se na vzniku vozu podílelo dalších asi patnáct lidí. Taký spousta dalších dodavatelů, kteří připravovali plechy, hřeby, korbu atd. V kovárně v Tršicích u Olomouce jsme na něm pracovali

po večerech, o víkendech, během státních svátků, napočítal jsem celkem 1700 hodin práce,“ řekl Zdeněk Čermák před svatyní při slavnostním křtu. K rekonstrukci vozu se dostal právě díky Martinovi Golcovi, který mu diplomku vede, a Zuzaně Golec Mírové, pro kterou již dříve vyráběl halštatská udidla pro koně. Ve volném čase se totiž věnuje platněrství a vedle historických replik vyrábí přilby a zbroj pro šermíře.

V Býčí skále na Blanensku pracují archeologové z UP již delší dobu. V roce 2020–2021 přišli pod vedením Martina Golce, který se na katedře historie FF UP specializuje na starší dobu halštatskou na Moravě, mimo jiné s unikátním zjištěním, které přibližuje pohřbívání tamní halštatské elity v letech 575–450 před Kristem. Zjistili, že ostatky lidí a zbytky předmětů ležely pod zemí v černé vrstvě, která vznikala tlením, ne hořením, jak se myslelo. V jeskyni bylo pohřbeno několik generací tehdejší vládnoucí elity. Mrtví velmožové a velmožky byli s pohřební výbavou, jídlem a dary uloženi v dřevěných komorách obložených kameny. Archeologové se domnívají, že šlo o svatyni z let 575–450 před Kristem. Identifikovali i fragmenty šesti pohřebních vozů a v dalších výzkumech se ukázalo, jak byla tehdejší výroba pravěkými lidmi dobře promyšlena.

Návrat do Býčí skály byl jedinečnou akcí, která se uskutečnila v rámci oslav, věnovaných 150. výročí objevu Jindřicha Wankla v Býčí skále. Hlavní roli v této události měla replika rituálního vozu vyrobená podle původních nálezů z této svatyně. Vůz tažený koňmi se veřejnosti představil ve slavnostním průvodu lidí oděných v tradičních krojích, za dobového hudebního doprovodu.

Bratr bratrovi oporou, i ve vědě

Chtělo by se říct, že bratři Michal a Rostislav Langerovi musí mít vědu v genech. Dvojčata vystudovala stejný obor na přírodovědecké fakultě, dokončují doktorské studium programu Fyzikální chemie, pracují ve vědeckém centru CATRIN Univerzity Palackého a oba už za sebou mají nemalé vědecké úspěchy. Jak ale svorně potvrzují, na vědeckou dráhu se v rodině vydali jako první a pro studium nanomateriálů a nanotechnologií se rozhodli vlastně náhodou až na poslední chvíli.

„Ač nás naši doma podporovali ve všem, o co jsme projevíli zájem, k vědě jsme vedeni nebyli. V našem okolí nebyl nikdo, kdo by se k ní být jen přiblížil,“ potvrzuje Michal. Bratři tak jako malí kluci spíš přemýšleli o povolání podnikatele, lékaře, právníka nebo profesionálního sportovce. Po gymnáziu sice zamířili na přírodovědeckou fa-

kultu do Olomouce, zcela jasno ale neměli ani krátce před nástupem na vysokou školu. „Samozřejmě že jsme si zjistili, co to jsou nanotechnologie, že je to málo probádaný obor s velkým potenciálem pro rozvoj lidské společnosti. Ale ještě den před zápisem jsme váhali, jestli půjdeme na biologii, nebo nanomateriálovou chemii. Svého rozhodnutí vůbec nelitujeme, naopak jsme velmi rádi,“ shodují se.

Cesta k vědě pak podle nich byla poměrně přímočará a velkou roli v ní sehrál jejich mentor a tehdejší vedoucí katedry. „Za mou kariéru vědce vděčím profesorovi Michalu Otyepkovi, který nám představil teoretickou výpočetní chemii a umožnil nám zapojit se do velmi zajímavých projektů v oblasti nízkodimenzionálních systémů. Kdybych skončil v laboratoři, jsem přesvědčen, že bych se vědě nadále nevě-

noval,“ říká za souhlasného přitakávání bratra Rostislav, který se již během studia mohl podílet na světovém výzkumu a vyvíjet nové materiály pro použití v záznamových médiích, spintronice nebo superkondenzátorech. Za svůj největší dosavadní úspěch považuje nedávné ocenění Talent roku udělované Ostravou, které získal spolu s bratrem. „Vnímám to jako ocenění tvrdé dřiny a odříkání během studia a potvrzení toho, že výzkum, do nějž jsem se zapojil, má smysl. Podílel jsem se například na přípravě nového anodového materiálu na bázi grafenové kyseliny pro lithium-iontové baterie. Výzkum zveřejnil prestižní časopis *Advanced Energy Materials*, což je také velmi pěkný výsledek.“

Jeho bratr Michal, rovněž výpočetní chemik, se zaměřuje zejména na studium vlastností uhlíkových teček. V poslední době se spolu s kolegy snaží vysvětlovat příčinu a mechanismus fluorescence různých typů uhlíkových teček. I díky této schopnosti je materiál vhodný pro řadu aplikací například v biomedicině. „Za úspěch považuji to, že jsem si našel odvětví, které mě naplňuje, a že jsem se během doktorského studia podílel na nemalé řádce kvalitních publikací. Doufám, že jejich závěry v budoucnu najdou reálné uplatnění,“ říká Michal, jenž v roce 2021 uspěl v soutěži o Cenu Jean-Marie Lehna, kterou francouzské velvyslanectví spolu se společností Solvay oceňuje mladé vědce v oblasti chemie.

Celá studia a dosavadní vědeckou dráhu bratři absolvovali společně a vzájemně se podporovali. Na otázku, kdo jim byl na této cestě největší oporou, odpovídají totožně: můj bratr. Zda se jejich cesty po dokončení doktorátu rozdělí, ještě není zcela jisté. Zatímco Michal po říjnových státnicích minimálně na rok zamíří do Centra nových technologií Varšavské univerzity, Rostislava čeká obhajoba doktorské práce na konci roku a „pak se ještě uvidí“.

text: Eva Hrudníková
foto: Jakub Čermák

portrét

A portrait of a woman with blonde hair pulled back, wearing black-rimmed glasses, a black quilted bomber jacket over a white t-shirt, and dark pants. She is standing in a forest with a path covered in fallen leaves. The background is a dense canopy of green and yellowing trees.

Lucie Tungul

politoložka rozkročená
mezi Českem a Tureckem

Lucie Tungul (* 1977)

Rodačka z Olomouce vystudovala mezinárodní vztahy na Miami University v Ohio a politologii a evropská studia na FF UP. Deset let působila na Fatih University v Istanbulu. Nyní pracuje na katedře politologie a společenských věd PF UP. Zaměřuje se na evropskou integraci, zejména europeizaci, demokratizaci, politiku rozšíření, migraci a otázku identity v postfaktuální době. Dále se věnuje politické situaci v Turecku a jeho sousedství. Je vedoucí výzkumu v institutu TOPAZ, členkou akademické rady Wilfried Martens Centre for European Studies. Je členkou předsednictva České společnosti pro politické vědy, České asociace pro evropská studia a české pobočky Evropské unie žen.

Vi, jaké to je vyrazit sama v šestnácti do Anglie, v sedmnácti žít a studovat v zapadlé části severního Norska, získat akademický titul na americké univerzitě, pracovat v Evropské komisi v Bruselu nebo kvůli čistkám Erdoganova režimu odcházet s rodinou z Turecka. Lucie Tungul je povahou dobrodruh a cestovatel. Profesionálně pak politoložka působící na právnické fakultě, kterou baví učit, vědecky bádát a která se nebojí aktivně přispívat ke kultivaci politického prostředí.

„Na takových kolejích jako bratr v Praze nikdy bydlet nebudu, tady bych se nic nenaučila,“ pronesla Lucie, studentka česko-anglické sekce olomouckého gymnázia. Právě touto nenápadnou větou odstartovalo spojení Lucie Tungul a Univerzity Palackého. Spojení, které trvá už více než pětadvacet let. „Věděla jsem, že chci zůstat v Olomouci. Původně jsem chtěla studovat práva nebo žurnalistiku. Ale dostala se ke mně přes sestřenicí chvála na katedru politologie a evropských studií na filozofické fakultě. Tak jsem to zkusila.“

Na magisterském studiu byli silný ročník, na obor se tehdy dostal sotva jen každý desátý uchazeč. „Nastoupilo nás šestnáct, spolužáci byli skvělí. Obor si mě od začátku získal. Vyhovovala mi forma výuky. Nebylo to žádné seď – napiš si – běž se to nabífovat. Diskutovalo se, argumentovalo, museli jsme se naučit pracovat s informacemi. Dokázali jsme se pohádat o problémech washingtonského konsensu nebo řešení

izraelsko-palestinského konfliktu a pak jít společně na pivo.“

V rámci magisterského studia si stihla odskočit do Ohia na Miami University, kde za dva semestry místo obvyklých tří dokončila magisterský program a získala titul M.A. „Amerika mi hodně dala a po návratu mi tamní velký důraz na kvantitativní metody a samostatnou práci zjednodušil přechod na doktorát,“ ohlíží se.

Lucie Tungul je dnes vyhledávanou odbornicí především na evropskou integraci, zejména europeizaci, demokratizaci, politiku rozšíření a migraci. Novináři jí také volají, pokud potřebují okomentovat aktuální politickou situaci v Turecku a jeho sousedství. Právě v této zemi s extrémně složitou geopolitickou situací totiž deset let žila a pracovala.

„Poprvé jsem se do Turecka dostala v roce 2005 na konferenci, která se týkala rozšíření Unie. Vzápětí přišla nabídka učit na katedře amerikanistiky na Fatih University v Istanbulu a já ji využila.“ Fatih University byla soukromá vysoká škola s výborným zázemím. „Na katedře jsme byli mezinárodní tým. Baval mě ten mix zkušeností, prostředí bylo strašně dynamické,“ vyzdvihuje přínosy Lucie Tungul. Pracovně se věnovala demokratizaci a europeizaci přístupových zemí. Dlouhodobý pobyt v nejkomplicovanější kandidátské zemi EU byl pro ni velkou výhodou pro pochopení vztahů EU a Turecka.

Pracovní pobyt v Turecku výrazně ovlivnil její osobní život. Poznala manžela a zís-

kala velkou tureckou rodinu, narodily se jí tam děti. Nalajnovaný život se ale postupně začal měnit v nejistotu a obavy z budoucnosti. Důvodem byl politický puč v roce 2016. „Nejprve všem cizincům na univerzitě sebrali pracovní povolení, po puči školu úplně zavřeli, nikdo z nás už nové pracovní povolení nedostal. Po roce čekání na změnu a po několika deportacích kamarádů a kolegů jsme se rozhodli odjet do Česka, do Olomouce,“ vzpomíná. Turecko dodnes zažívá odliv mozků. „Narodila jsem se do totality a strachu. Žít a vychovávat v ní děti jsem opravdu nechtěla.“ To však neznamená, že do Turecka pravidelně dál nejezdí. „Udržovat kontakty a být součástí dění je pro mou práci důležité,“ zdůrazňuje a s lehkým úsměvem dodává: „Manžel říká, že se do Turecka vrátíme – na stáří.“

Spojení s Univerzitou Palackého naplno obnovila před čtyřmi lety. Posílila katedru politologie a společenských věd právnické fakulty, kde už i při svém pobytu v Turecku učila jeden kurz. Dnes garantuje a vyuč-

je předměty jako Členství České republiky v EU, Dějiny evropské integrace, Mezinárodní obchodní politika, Společné politiky EU... „Učení mě nabíjí. Mám ráda ten pocit, kdy vejdu do učebny, a pokud funguje vzájemná chemie, je to strašně fajn,“ říká Lucie Tungul.

Příští rok jí v prestižním nakladatelství Routledge vyjde knížka srovnávající vliv vnějších aktérů na demokratizaci Turecka a Ukrajiny, dvou kandidátských zemí na vstup do EU. S kolegou Petrem Hlaváčkem z Univerzity Karlovy chtějí poukázat na procesní chyby, které se staly v případě Turecka a kterých by se Unie měla u Ukrajiny vyvarovat. Vloni s kolegy napsali pro bruselský think-tank Wilfried Martens Centre for European Studies vědecký článek nazvaný Democratisation in EU Foreign Policy: The Cases of Belarus, Turkey and Ukraine. „To je cesta, jak naši práci dostat k europoslancům, kteří politiku spoluvytvářejí.“

Právě praktický dopad výzkumu a kultivace veřejné diskuze na základě

vědeckých dat a zjištění považuje za zásadní. To je také důvodem jejího zapojení do think-tanku, vzdělávací platformy, jedné z politických stran. „Bylo by dobré, kdyby se více odborníků zapojovalo do společenského života. Výrazně by se zmenšil prostor těm, kteří tématům nerozumějí, ale o to raději se vyjadřují. Mnozí kolegové se bojí, že by kvůli své aktivitě získali nálepku zaujatého a neobjektivního. Byla bych ráda, kdyby tato překážka zmizela.“

Když pro sebe Lucie Tungul vyšetří nějaký volný čas, užívá si jej nejraději s knížkou v ruce. „Po mnoha letech jsem si zase vyřídila průkazku do olomoucké městské knihovny,“ hrdě prozrazuje politoložka, která má ráda skandinávský film, ovládá pět cizích jazyků a kterou dobrodružná povaha táhne do Latinské Ameriky. „Olomouc je krásné město, kde je strašně fajn žít a mít rodinu. Současně je ale důležité umět ji opustit, poznat velká města i zapomenuté kraje a pak se do ní vrátit.“

Bylo by dobré, kdyby se více odborníků zapojovalo do společenského života. Výrazně by se zmenšil prostor těm, kteří tématům nerozumějí, ale o to raději se vyjadřují. Mnozí kolegové se bojí, že by kvůli své aktivitě získali nálepku zaujatého a neobjektivního. Byla bych ráda, kdyby tato překážka zmizela.

Bahar Baser

politoložka, School of Government and International Affairs, Durham University (UK)

Lucii znám téměř dvacet let. Potkala jsem ji ještě jako vysokoškolská studentka na konferenci v Istanbulu. Během krátké doby se stala mou blízkou přítelkyní. A když se přestěhovala do Istanbulu, staly se z nás spolubydlící. Pro mě, která jsem do té doby žila jen v Turecku, se Lucie okamžitě stala vzorem. Zcestovalá chytrá žena, která mluvila mnoha jazyky, a k tomu všemu neuvěřitelně skromná a pokorná. Byla jsem okouzlená jejími komentáři doslova na jakékoli téma, protože vždy věděla víc než kdokoli jiný v místnosti. Naučila jsem se od ní, že akademie nemusí být džungle, kde všichni soutěží, ale že ji lze vnímat jako platformu, kde ženy pomáhají jiným ženám. Vážím si jejího přátelství a jsem vděčná, že jsem ji potkala.

Vlastimil Fiala

katedra politologie a společenských věd PF UP

Během své více než třicetileté akademické kariéry jsem se podílel na výchově několika generací českých politologů, přičemž Lucie patří k mým nejúspěšnějším studentkám a studentům. Po jejím návratu z Turecka jsem neváhal podpořit její přijetí na místo odborné asistentky naší katedry a byl jsem velice rád, že tuto nabídku přijala. Lucka je životní optimistka, vždy usměvavá, vstřícná ke studentům a kolegům. Je plná odhodlání pokračovat ve svém osobním odborném růstu a přispět tak k rozvoji našeho oboru a katedry. Obdivuji její schopnost skloubit akademické povinnosti s výchovou dvou dětí a angažovaností ve veřejném životě. Pracovat vedle ní, diskutovat s ní současné politické otázky, společně řešit vědecké projekty, psát odborné publikace a články je pro mě obrovská radost.

Univerzita již po šesté ocenila práci dobrovolníků

Lidé si mají pomáhat, to je přece jednoduché. Těmito slovy reagovala Radana Merzová z filozofické fakulty, když na parkánu Uměleckého centra UP přebírala Cenu rektora UP pro dobrovolníky z řad studentů a zaměstnanců univerzity. Stejně jako většina z dvacítky letošních laureátů se podílela na pomoci lidem, které z domova vyhnala ruská invaze na Ukrajinu. Ke slavnostnímu vyhlášení výsledků šestého ročníku cen došlo v rámci festivalu MEET UP.

Radana Merzová od počátku války na Ukrajině koordinovala překladatele a tlumočníky z řad studentů, také zprostředkovala informace uprchlíkům a organizovala materiální sbírky. Oceněna byla i studentka FF UP Alžběta Fahrnerová,

kteří pomáhala v evakuačních vlacích, nebo Tomáš Čech z pedagogické fakulty, který se dlouhodobě zapojuje do humanitárních projektů organizace PřesHranice, ke kterým přivedl i některé studenty. Podílel se také na humanitárních aktivitách souvisejících s válkou na Ukrajině. „Nečekal jsem, že když se člověk věnuje dobrovolnické činnosti, bude za to nějak oceněn. Tato cena je tedy pro mě taková třešnička na dortu. Děkuji, moc si toho vážím,“ uvedl docent Čech.

Mezi oceněnými dominovali studenti a zaměstnanci, kteří pracovali či stále pracují na olomouckém Krajském asistenčním centru pomoci Ukrajině. Do jeho činnosti se zapojilo přes 370 dobrovolníků z UP,

kteří odpracovali na 15 tisíc hodin. Z rekordního počtu 91 nominací na cenu ale byli vybráni i laureáti z jiných oblastí. Například studentka zubního lékařství Martina Gajdušková, která v rámci mezinárodního dobrovolnického programu pečovala ve Rwandě o chrup místních. „Byla to velmi zajímavá zkušenost a děkuji univerzitě, že mi tento výjezd umožnila,“ řekla.

Oceněné při slavnostní chvíli pozdravil a poděkoval jim za jejich práci rektor Martin Procházka a také diplomatka Christy Agor, chargée d'affaires Velvyslanectví USA v ČR. Předávání cen se ujal prorektor Vít Procházka společně s místopředsedou Akademického senátu UP Michalem Nguyenem. (vim)

Lenka Zajícová z filozofické fakulty získala uznání paraguayské Akademie guaranijského jazyka

Z rukou Carlose A. Ferreiry, prezidenta paraguayské Akademie guaranijského jazyka, převzala dekret o jmenování jejím členem korespondentem profesorka katedry romanistiky Filozofické fakulty Univerzity Palackého Lenka Zajícová. Mimořádné uznání převzala hispanistka během své měsíční stáže na argentinské Universidad Nacional del Litoral.

„Považuji to nejen za nejceněnější uznání své dosavadní vědecké práce na poli výzkumu paraguayského bilingvismu a jazykové situace v Paraguaji, ale zároveň i za obrovský závazek, abych i v budoucnu dokázala přispět k rozvoji

guaraní a k jeho prosazení jako plnohodnotného úředního jazyka,“ řekla Lenka Zajícová při slavnostním aktu v sídle akademie v Asunciónu. Akademie guaranijského jazyka je pro guaraní normativní institucí, která má zásadní úlohu v procesu standardizace tohoto jazyka a jeho užívání jakožto úředního jazyka Paraguaye. Je jím společně se španělštinou od roku 1992. Ocenění je zároveň excelentním příkladem vyzvedávané společenské relevance výzkumu, jenž může mít dopad prakticky na celé jazykové společenství, které zahrnuje zhruba šest a půl milionu mluvčích. (map)

Doktorand právnické fakulty Jakub Spáčil uspěl se svou vědeckou prací

Doktorand právnické fakulty Jakub Spáčil uspěl v česko-slovenském finále soutěže ve Studentské vědecké a odborné činnosti. Se svou prací *Plea of Necessity: A legal key to protection against unattributable cyber operations* obsadil v doktorské sekci třetí místo. Mezinárodní kolo, kterého se účastnili studenti českých a slovenských právnických fakult, se konalo na univerzitě v Košicích.

Jakub Spáčil, pro něhož byl letošní ročník soutěže premiérou, sepsal svou práci v angličtině. „Téma soutěžního článku vychází z mého dizertačního výzkumu, ve kterém se zabývám otázkou obrany proti kybernetickým operacím z pohledu mezinárodního práva veřejného. Konkrétně jde o instituty sebeobrany, krajní nouze, protipatření a retorze. Kybernetické operace představují jednu z největších výzev současného mezinárodního práva,“ vysvětlil doktorand.

Soutěž, a to jak fakultní kolo, tak česko-slovenské finále, pro něj bylo velkou výzvou. „Poprvé jsem musel výsledky svého výzkumu prezentovat před nezávislou porotou. Mám velkou radost, že jsem v obou

fázích soutěže obstál. Autor jen velmi těžko hodnotí kvalitu vlastní práce a získání třetího místa v mezinárodním finále je pro mě důležitou zpětnou vazbou, že to, co dělám, nedělám úplně špatně,“ uvedl Jakub Spáčil.

Fakulta jej ocenila mimořádným stipendiem. „Jakubovi za celé vedení fakul-

ty srdečně gratuluji. Jakub je tradičně velmi skromný, ale já osobně si myslím, že na sebe může být pyšný. Získat medailové umístění v „těžké váze“ doktorských prací a v konkurenci dvanácti zástupců z pěti fakult je mimořádný úspěch,“ zhodnotil Ondřej Hamulák, proděkan PF UP pro vědu a výzkum. (eha)

Tereziánská medaile pro studenta filozofické fakulty Tomáše Konečného

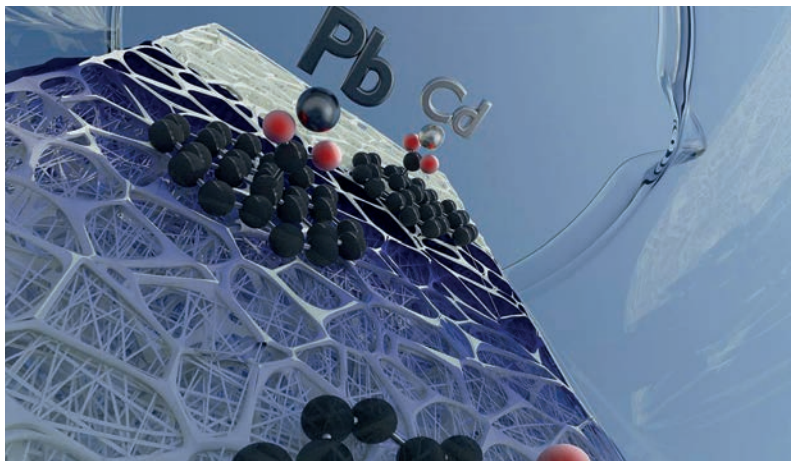

Tomáš Konečný, student katedry historie FF UP, zkoumal ve své bakalářské práci vojenskou reprezentaci Augusta Silného, saského kurfiřta a polského krále. Odborníci jeho práci vyhodnotili jako excelentní a udělili mu Tereziánskou medaili, která představuje symbolické uznání autora práce, jejíž téma přísluší k historii vojenství.

„Pro mě tato medaile představuje především uznání ze strany vojenských historiků a historiček, členů Společnosti pro výzkum dějin vojenství, kteří jsou mými vzory. Proto bylo pro mě největší odměnou setkání s autory všech těch knih, se kterými jsem pracoval a které mi ukázaly, co by mě v životě bavilo dělat. Medaile je pro mě zároveň upomínkou na polozapomenutou historii bastionové pevnosti Tereziín,“ řekl Tomáš Konečný.

V bakalářské práci s názvem *Vojenská prezentace Augusta II. Silného*. Kultur-

ně-militární analýza plánů cvičení saské armády u Zeithain v roce 1730 se student historie zabýval tím, jakým způsobem využil August Silný armádu ke své reprezentaci. „Ten totiž pojal manévry svého vojska z velké části jako honosnou slavnost, které se zúčastnili hosté z celé Evropy. Mezi nejvýznamnější diváky patřil například pruský král Fridrich Wilhelm I. a jeho syn, budoucí Fridrich II. Veliký. Rozebíral jsem ve své práci tedy především to, co chtěl Augustus Silný sdělit veřejnosti skrze svou armádu a jak toho chtěl dosáhnout,“ dodal. Soutěž o Tereziánskou medaili pořádá Společnost pro výzkum dějin vojenství a je zaměřená na témata spojená s novými kulturními dějinami války, gender studies, orální historie, historické antropologie, historické sociologie, archeologie, vojenství, etnologie, dějin umění a příbuzných disciplín. (map)

S těžkými kovy ve vodě by mohl zatočit nanomateriál z Olomouce

Levný, účinný a recyklovatelný nanomateriál, který dokáže ve vodě nejen odhalit, ale také likvidovat těžké kovy, zejména kadmium a olovo. To je výsledek spolupráce vědců z Českého institutu výzkumu a pokročilých technologií – CATRIN Univerzity Palackého, VŠB-TUO a Katalánského institutu pro nanovědy a nanotechnologie (ICN2) v Barceloně. Takzvané grafenové tečky odvozené od nobelovského materiálu grafenu výzkumníci již využili pro přípravu papírového detektoru. Jednoduchý test prokáže přítomnost nebezpečných těžkých kovů bez nákladných přístrojů zhruba do 30 minut.

V porovnání s již dostupnými materiály, které jsou také schopny rozpoznat těžké kovy ve vodě, má nový materiálu řadu výhod. Tou nejdůležitější je schopnost těžké kovy ve vodě nejen odhalit, ale také likvidovat. „Vyvinutý materiálu se dá využívat opakovaně, je recyklovatelný. Navíc jde o uhlíkový materiálu netoxický pro životní prostředí a není problém ho vyrábět ve velkém měřítku. Uplatnění by mohl najít například ve formě filtrů pro zabránění kontaminace vod nebezpečným olovem či kadmium,“ doplnil jeden ze členů výzkumného týmu Michal Otyepka. Výsledky bádání publikoval

odborný časopis Small a vědci už také podali žádost o patentovou ochranu objevu.

Kontaminace odpadních vod průmyslovou činností je palčivým problémem současnosti, olovo a kadmium se spolu se rtutí řadí mezi nejtoxičtější těžké kovy vůbec. Jejich vypouštěním do životního prostředí dochází k rozsáhlému poškození vodního ekosystému a kontaminaci zemědělských plodin. U člověka při dlouhodobé zátěži těmito těžkými kovy hrozí vážné selhání orgánů a životních funkcí, prokázány jsou jejich rakovinotvorné účinky. (srd)

Sjezd chemiků ocenil i vědce z Univerzity Palackého

Medaili České společnosti chemické a Stříbrnou pamětní medaili za spolupráci s Přírodovědeckou fakultou Univerzity Palackého převzala profesorka Jitka Ulrichová z Ústavu lékařské chemie a biochemie Lékařské fakulty UP na 74. Sjezdu chemiků, který se pod záštitou rektora UP Martina Procházky uskutečnil začátkem září na Pedagogické fakultě UP.

„Ocenění mě velmi potěšilo a velice si ho vážím. Zároveň bych ale ráda zdůraznila, že patří i všem mým spolupracovníkům a kolegům. Práce v našem oboru by totiž měla být založena na široké spolupráci,“ uvedla Jitka Ulrichová.

Letošní sjezd chemiků se uskutečnil na počest profesora Vilíma Šimánka, mezinárodně uznávaného odborníka na komplex-

ní výzkum přírodních látek. Vilím Šimánek byl oceněn Pamětní medailí Univerzity Palackého s dvojjedním portrétem Josefa Dobrovského a Františka Palackého a zároveň mu byla udělena stříbrná medaile Přírodovědecké fakulty UP za zásluhy o její rozvoj.

„Cenu Karla Preise za přínosnou sérii článků o hmotnostní spektrometrii v Chemických listech pak obdržel profesor Karel Lemr z katedry analytické chemie přírodovědecké fakulty. Nejvyšší vyznamenání Slovenské chemické společnosti za celoživotní dílo získal profesor Peter Šimon z Ústavu fyzikální chemie a chemické fyziky v Bratislavě,“ uvedl proděkan přírodovědecké fakulty a předseda olomoucké pobočky České společnosti chemické Jan Petr. (cho)

Lukostřelci uspěli na mistrovství republiky

Hned tři medailová umístění si na mistrovství České republiky dospělých v terčové lukostřelbě vystříleli členové oddílu Lukostřelba Olomouc při Akademik sport centru UP. V kategorii mužů obsadil Adam Li, student čínské filologie na Filozofické fakultě UP, 3. místo, kategorii smíšených týmů společně s hostující Klárou Grapovou z Ostravy dokonce ovládl. V družstvech pak olomoučtí lukostřelci ve složení Adam Li, Tomáš Valenta a Son Hai Nguyen vybojovali bronzovou pozici.

„Je to mimořádný úspěch. V historii se nám nikdy mezi dospělými nepodařilo prostřílet až na finálovou střílnici

a dovézt nějakou medaili,“ uvedl Tomáš Valenta. Upozornil zároveň na výkony Adama Li, kterému se podařilo splnit limity reprezentačního družstva ČR a letos už má za sebou několik zahraničních účastí na Světovém poháru nebo na mistrovství Evropy.

Adam Li přitom společně s Michalem Hlahůlkem z Pedagogické fakulty UP bodoval na konci léta i na akademickém mistrovství České republiky, kde vyhráli kategorii družstev. Michal Hlahůlek si v této soutěži vystřílel i první místo mezi muži, druhý skončil Josef Křesala z Přírodovědecké fakulty UP. (vim)

jazykové okénko

Vezměme si třeba slovo *utrum*. Je to slovo trochu legrační a v češtině vypadá dost cize, právě jakoby latinsky. Řadí se do série dalších libozvučných, někdy i pádných či třeskatých slov, která vyjadřují, že se někomu nedaří a že obecně nastal konec něčeho, co mělo nezdárka pokračovat: *finýto, šlus, šmytec, je s tím ámen*. Anebo právě: *má utrum*, už nic nebude.

Uvedme si konkrétní příklady z jazyka publicistiky, která promlouvá většinou velmi živou a zároveň reprezentativní češtinou: *Na dost dlouho má s vařením pervitinu utrum teprve 22letý mladík*. To je příklad dost reprezentativní, protože ukazuje, že slovo *utrum* přináší do textu příznak jakési ironie a také expresivity. To se ukazuje také na tomto příkladu: *Vyznavač hinduismu, který byl už dvakrát ženatý, má s eventuální třetí svatbou utrum*.

Tak tedy, co člověk má, když *má utrum*? Slovo *utrum* zní latinsky, ale opravdová latina v našem frazeologismu *mít utrum* není. A to i přesto, že jinak v latině slovo *utrum* existuje a má takový dost jemný význam: znamená totiž „jedno z obou, jedno ze dvou“. Ve středověku a raném novověku otřásl církví třeba ten velký spor o přijímání „pod obojí způsobou“, latinsky *sub utrāque speciē*. Tedy zda mají i laici přijímat při mši nejen chleba, ale i víno. S latinským slovem *utrum* souvisí i frekventované slovo *neutrální*, „neklonící se k žádné ze dvou stran, ze dvou možností“.

Jenže frazeologismus *mít utrum* s uvedenými latinskými slovy nijak úzce nesouvisí. Je to jenom taková pořouchlá hra na latinu. *Mít utrum* je frazeologismus, který vznikl jistě už před několika sty lety ve školách, kde se vyučovala latina a kde se studenti a žáci, podobně jako dnes, projevovali s typickým smyslem pro humor. Velmi pravděpodobně bylo rčení *mít utrum* vytvořeno hravým překroucením frazeologismu *utřít hubu* ve smyslu „nechat si zajít chuť“, „zklamat se v něčem“.

Že slovo *utrum* nějak souvisí se slovesem *utřít*, je možná překvapivý závěr našeho etymologizování. Ale smysl to dává a etymologické slovníky Václava Machka i Jiřího Rejzka se k tomuto výkladu přiklánějí.

Latina byla kdysi univerzálním jazykem vzdělanců. Ledasco z ní potom proklouzlo i do běžného jazyka. Důkazem jsou stovky českých latinismů typu komora, legrace nebo mošt. Existují však i latinismy domnělé, které jsou zřejmě výsledkem rozverné tvořivosti studentů a žáků dávných latinských škol.

Ondřej Bláha
jazykovědec, FF UP

Autorův pořad Okolo češtiny vysílá Český rozhlas Olomouc každé úterý v 9:45 a 14:45.

Expedice bořily bariéry na Korsice i ve slovenských horách

Že handicap není překážkou v cestování a aktivním trávení volného času, dokázali letos na dvou Expedicích PřesBar studenti katedry aplikovaných pohybových aktivit FTK UP. Na první vzali osm lidí s postižením na přechod Velké Fatry, druhá skupina, ve které bylo mimo jiné pět vozíčkářů, pak nejen ze sedel kol a handbiků poznávala krásy a nástrahy Korsiky. „Když máte kolem sebe správné lidi, co se nebojí a vozík neberou jako překážku, jde všechno a můžu zažít, co bych normálně nezažila. Za to patří studentům a jejich vyučujícím velký dík,“ uvedla jedna z účastnic korsické výpravy Soňa Augustýnová. (vim)

Šternberk má své knižní dějiny

Pišou se od roku 1296, ale v češtině jsou přehledně zkompletovány poprvé až nyní. Po šesti letech intenzivní práce dokončil tým olomouckých historiků vedený Davidem Papajíkem z filozofické fakulty výpravnou publikaci Dějiny Šternberka. Křest knihy, která vznikla ve spolupráci města a UP, se uskutečnil na Státním hradě Šternberk za účasti rektora Martina Procházky a starosty Šternberka Stanislava Orsága (oba na snímku spolu s historikem D. Papajíkem). Bohatě ilustrovaná, vizuálně i fotograficky pestrá publikace, která čítá na 800 stran a kterou k vydání připravilo Vydavatelství Univerzity Palackého, detailně dokumentuje dobu, rozvoj i proměnu města v jeho více než 700leté historii. (tof)

Znělka pro Olomouc

Téma pro Olomouc. Tak se jmenuje nová znělka, kterou pro město Olomouc složil Filip Tailor, občanským jménem Krejčí, z katedry hudební výchovy pedagogické fakulty. Znělku nahrála Moravská filharmonie Olomouc. Minutová skladba odkazuje na vlastenectví, hanácký folklor, kulturní a vojenskou historii města i olomoucký orloj. Olomouc chce jejím prostřednictvím zastřešovat důležité události. (map)

Noví i stávající studenti se bavili na akci MEET UP

Začátky bývají těžké a o studiu na vysoké škole to platí dvojnásob. Ale i tento první náraz s univerzitním světem se dá ulehčit. Proto se konal MEET UP. Tradiční akci plnou informací i zábavy k začátku akademického roku připravila pro své nové i stávající studenty Univerzita Palackého. Informační stánky studentských spolků a univerzitních organizací, ocenění nejlepších dobrovolníků, koncerty, filmy, debaty a také dobré pití a jídlo, prostě pohoda, tak začala Univerzita Palackého svůj akademický rok. (ipu)

Vít Hušek novým děkanem teologické fakulty

Cyrlometodějská teologická fakulta UP má nového děkana, vedení se ujal Vít Hušek, který byl v předchozích obdobích proděkanem pro vědu a výzkum. „Chci se nyní co nejvíce seznámit s fakultou v těch oblastech, které neznám tak dobře a spíše jsem je sledoval jen zpozzdálí. Také bych chtěl vyslechnout kolegy na jednotlivých pracovištích, co považují v této době za aktuální nebo palčivé,“ řekl ke svým nejbližším plánům po nástupu do funkce. Kromě děkana má teologická fakulta i nového velkého kancléře, který je garantem fakulty z církevního hlediska. Stal se jím biskup Josef Nuzík, který byl po odchodu arcibiskupa Jana Graubnera do Prahy zvolen administrátorem olomoucké arcidiecéze. (vim)

Podpora výzkumu rakoviny

Výzkum umožňující lepší diagnostiku a léčbu nádorových onemocnění, podpora mladých vědců i zvýšení povědomí o významu medicínského výzkumu patří mezi cíle nově založeného Národního ústavu pro výzkum rakoviny, který propojuje 71 excelentních výzkumných týmů z 11 pracovišť v Praze, Brně a Olomouci. Marián Hajdúch z Lékařské fakulty UP je jeho lékařským ředitelem. „Výzkum předchází každé nové léčbě nebo diagnostice rakoviny a my převádíme nové znalosti z výzkumných laboratoří do medicínské praxe. Každý den naše týmy dělají malé pokroky a boj s tímto nepřítelem nikdy nevzdají. Ústav nám otevírá cestu k tomu, abychom lépe spolupracovali napříč obory i pracovišti,“ řekl Marián Hajdúch. (red)

Konference G4G se zaměřila na globální výzvy

Na boj s klimatickými změnami, udržitelné zemědělství, cirkulární ekonomiku, získávání a ukládání energie v biologických systémech a další globální výzvy se zaměřili odborníci z tuzemska, Německa, Velké Británie, USA, Finska a dalších zemí na mezinárodní konferenci Green for Good VI, kterou v září v Olomouci pořádal Český institut výzkumu a pokročilých technologií – CATRIN UP ve spolupráci s Evropskou biotechnologickou federací a pod záštitou ministryně pro vědu, výzkum a inovace Heleny Langšádlové. Mezi přednášejícími nechyběly respektované vědecké osobnosti včetně Alana Schulmana z Helsinské univerzity, který v současné době působí jako prezident Evropské organizace pro rostlinnou vědu, Martina Greimela, vedoucího Centra pro bioekonomiku na Univerzitě přírodních zdrojů a přírodních věd ve Vídni, Thomase Brücka z Technické univerzity v Mnichově a řady dalších. (srd)

První ergoterapeutky fakulty zdravotnických věd

Před třemi lety otevřela Fakulta zdravotnických věd UP zájemcům bakalářské studium oboru Ergoterapie a letos už má první absolventky. Státní závěrečné zkoušky úspěšně zvládly všechny uchazečky. Ergoterapeuti pomáhají lidem s různým typem postižení nebo lidem sociálně znevýhodněným hledat způsoby, jak za nových okolností žít plnohodnotný život. Obor Ergoterapie otevřeli na olomoucké fakultě zdravotnických věd v akademickém roce 2019/20 a přihlášku si tehdy podalo téměř sto zájemců. Z patnácti studentek, které byly tehdy ke studiu přijaty, to ke státnicím dotáhly všechny. (dkr)

Krása k oslavě Boha

Na první pohled by se mohlo zdát, že projekt věnovaný péči o historické liturgické textilie a jejich prezentaci, za nímž stojí odborníci z Cyrilometodějské teologické fakulty UP a Národního památkového ústavu, bude mít úzkou cílovou skupinu zejména z okruhu muzejních pracovníků a správců farností. S nevšední krásou obřadních rouch i dalších bohoslužebných předmětů se ovšem mohla blíže seznámit i široká veřejnost. Pomyslnou třešinkou na dortu se staly Květy trpělivosti, kniha a výstava zaměřené na význam květin v liturgickém umění.

„Po celá staletí byly umělecké předměty sloužící křesťanské bohoslužbě prakticky neznámým světem uzavřeným do sebe. Přestože byly v samém středu liturgie, ať už položeny na oltář nebo v jeho bezprostřední blízkosti, kvůli které jim byla věnována ta nejvyšší umělecká pozornost, samotný účastník bohoslužby je ze stejného důvodu nemohl nikdy spatřit zblízka,“ uvádí autor publikace Radek Martinek s dovětkem,

že tyto předměty nebyly primárně určeny všetečným lidským očím, ale především k oslavě Boží.

Název Květy trpělivosti přitom odkazuje nejen ke květinám, které se v liturgickém umění objevují. Mezi nejstarší a nejčastější rostlinné a květinové motivy patří ty spojené s eucharistií coby jádrem křesťanské bohoslužby, s Ježíšem Kristem či Pannou Marií. Obilné klasy symbolizují chléb – tělo Kristovo, hrozný révy – víno, krev Kristova. Růže jako královna mezi květinami zastupuje Pannu Marii, rudá růže odkazuje ke Kristově oběti. Bílá lilie je symbolem neposkvrněnosti, čistoty a je také symbolem Panny Marie.

Ona trpělivost pak vede k umění vyšívání, kterému se věnovala nejedna urozená dáma. Výstava v kryptě olomouckého dómu sv. Václava ukázala například vyšívaná roucha od Marie Terezie nebo Magdaleny Dobromily Rettigové. Císařovna je prý i autorkou výroku „Kdo vyšívá, nehřeší“.

„V případě Marie Terezie bych nepředpokládala, že všechno vyšila sama, ostatně vystavené roucho vzniklo ve spolupráci se sestrami ze Sankt Pölten. Marie Terezie často sehnala a zaplatila materiál nebo věnovala svoje šaty a navrhla výzdobu, případně ji částečně vyšila. U Magdaleny Dobromily Rettigové víme, že vystavenou kasuli vyšila sama jako poděkování za narození syna. Je to krásná jemná práce,“ přibližuje Jitka Jonová z CMTF, která společně s Helenou Zápalkovou z Muzea umění Olomouc výstavu připravila.

Zdobené obřadní oděvy se vyvinuly z běžného občanského oblečení, začaly se na ně používat drahocenné materiály. „Díky tomu, že liturgické textilie tolik nepodléhaly módě, dochovaly se nám i velmi staré a cenné kusy, případně staré vyšívky. Ty se totiž často při poničení původního podkladu přenášely na nový. Pro kulturní dějiny, zejména dějiny textilu, jsou tedy studium a ochrana liturgického textilu nesmírně zajímavé a důležitá,“ uzavírá Jitka Jonová.

V rámci projektu *Historické liturgické textilie v českých zemích: metodologie, inventarizace, péče a prezentace* vyšly nejen *Květy trpělivosti*, ale i další publikace: metodické příručky *Liturgické textilie a jejich památková ochrana* a *Liturgický textil a způsoby jeho prezentace* a dále kniha věnovaná liturgickým textiliím z darů českých šlechtičen *Kdo vyšívá, nehřeší* a katalog liturgických rouch olomoucké katedrály *Ornamenta Episcopi*. Knihy vyšly u Vydavatelství UP, u kterého je lze také zakoupit.

Votivní kasule s vyobrazením „Ferdinandova mluvícího kříže“

Marie Terezie (1717–1780) a řeholnice institutu Anglických panen v Sankt Pölten (?), Vídeň, kolem 1770, hedvábí, dracouny a bouliony.

*Biskupství královéhradecké –
Římskokatolická farnost Lázně Bohdaneč.*

Bohatá symbolika mešního roucha působivě propojuje radostnou i tragickou linku v životě Marie Terezie a jejího manžela Františka Štěpána, které symbolizuje dvojice růží obklopující habsburský rodový znak. Nad nimi je kytice z dvanácti růžových poupat – nepochybně narážka na stejný počet žijících potomků v době vyhotovení roucha. Čtyři už zemřelé děti vyjadřuje stejný počet růží pod tzv. Ferdinandovým křížem, který byl v habsburské rodině používán při obřadech posledního pomazání. Jména dvou princezen, jež zemřely později, byla druhotně připojena formou nápisových pásek.

Detail kasule s výšivkou květin

Magdalena Dobromila Rettigová (1785–1845) podle předlohy Jana Aloise Sudiprava Rettiga (1774–1844), patrně 1822, výšivka barevným hedvábím na atlase.

*Biskupství královéhradecké –
Římskokatolická farnost Ústí nad Orlicí.*

V českých zemích se v 1. polovině 19. století věnovala příležitostnému vyšívání většina měšťských žen, včetně těch z vlasteneckých kruhů. Mezi ně patřila i Magdalena Dobromila Rettigová.

Na její výšivce, která zdobí střední pás kasule, můžeme spatřit jemně vyšitý svazek květin, mezi kterými nechybí pomněnky (*myosotis*), plnokvěté růže (*rosa*), modré a bílé čínské astry (*callistephus chinensis*), zajímavý květ černuchy (*nigella*), violky zahradní – macešky (*viola x wittrockiana*) a něžné květy konvalinek (*convallaria*).

Mariánská kasule pro Svatý Hostýn

Podle návrhu Josefa Fanty (1856–1954) provedl Paramentní ústav Akademie křesťanské v Praze, 1925, výšivka barevným hedvábím, dracouny a bouliony na hedvábném damašku.

Olomouc, Arcibiskupský palác.

Bílá kasule s vyšíváním křížem

Podle návrhu Josefa Fanty (1856–1954) provedl Paramentní ústav Akademie křesťanské v Praze, 1920–1930, výšivka barevným hedvábím, kovovými dracouny a pajetkami na hedvábné tkanině.

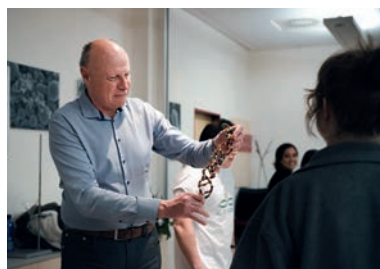
Biskupství královéhradecké.

Květy
trpělivosti

univerzitní město

Věda všemi smysly

Nejrůznější pokusy, ochutnávky, tvůrčí dílny, filmové projekce, komentované prohlídky běžně nepřístupných míst, netradiční sporty, ohňovou show a především spoustu zábavy i poznání – to vše přinesla Noc vědců, která na sklonku září na Univerzitu Palackého a do Fakultní nemocnice Olomouc přilákala několik tisíc návštěvníků. Jaký byl ten letošní ročník? Více než další slova napoví fotogalerie, kterou jsme pro vás připravili. (vim)

text: David Kresta
foto: Jakub Čermák

příběh

Vladimír Jarušek: Záchranář je furt ve střehu!

Všední den se mění v tragédii. Muž v Tišnově brutálně napadne šest členů své rodiny, včetně dětí. Na místo dorazí pětičlenný tým záchranářů. Je mezi nimi i Vladimír Jarušek. Na záchrance pracuje přes dvacet let, ale zásah z loňského října považuje ve své dosavadní kariéře za nejnáročnější. Za záchranu šesti lidských životů byl spolu s kolegy letos v květnu oceněn Zlatým záchranářským křížem.

Když tehdy dorazili na místo, museli se záchranáři během velmi krátké doby postarat o zraněné. U některých z nich se přitom jednalo o poranění velmi těžká, která je přímo ohrožovala na životě. „Otrfresné bylo, že všichni byli členy jedné rodiny a brutální útok byl spáchán sekerou, nožem a železnou tyčí, přičemž většina zraněných byla zasažena do hlavy a hrudníku. Přivolali jsme na místo druhou lékařskou posádku a informovali operační středisko o podrobnostech zjištěných na místě. Postupně se dostavily další složky integrovaného záchranného systému. Bohužel dojezdová vzdálenost byla velká, a tak jsme v sestavě čtyři záchranáři a jedna lékařka pečovali o několik těžce zraněných osob relativně dlouhou dobu. Na záchrance pracuji přes dvacet let, ale tento zásah řadím mezi vůbec nejnáročnější ve své dosavadní kariéře.

Ještě dnes mám husí kůži, zejména když si vzpomenu na okolnosti tragédie. Naštěstí všichni přežili, i když trvalé následky a především psychické trauma si bezpochyby ponесou do konce života,“ vzpomíná Vladimír Jarušek.

Ve zdravotnictví působí od roku 1996, před záchranářstvím si vyzkoušel práci zdravotní sestry a sanitáře. V současnosti předává své dlouholeté poznatky studentům na Fakultě zdravotnických věd UP. „Myslím, že je třeba pomáhat další generaci budoucích kolegů. Právě ono propojení praxe s teorií a zejména se zkušenostmi získanými v terénu je zvlášť v tomto oboru nenahraditelné. Žádná učebnice vás nenaučí to, co člověk pracující mnoho let v oboru. Já se vždy řídím heslem – student, se kterým bych šel do ostré služby, je můj kolega, a to je náš cíl,“ zdůrazňuje Vladimír Jarušek.

Práce záchranáře je pro něj především posláním. „Je těžká, odpovědná a někdy vyčerpávající. Ale zároveň krásná a povznášející. Myslím si, že v žádném jiném oboru mimo zdravotnictví nezažijete tolik nestandardních a rozličných situací. Nikdy nevíte, co vás ten den či noc čeká, a nebojte, vždy vás něco překvapí, takže ‚furt ve střehu,‘“ usmívá se Vladimír Jarušek.

Za záchranu šesti lidských životů byl Vladimír Jarušek spolu s kolegy letos v květnu oceněn Zlatým záchranářským křížem.

studentka

text: Milada Křížková Hronová
foto: Jakub Čermák

Maria Borodenko: Plánovat si budoucnost je těžké, když v mé zemi zuří válka

Její domovem je Ukrajina. Tam se narodila, vyrostla a tam by chtěla žít. Ale až skončí válka. Na jaře odešla Maria Borodenko do České republiky. Stážovala na Filozofické fakultě Univerzity Palackého, poté se na této fakultě učila česky na Letní škole slovanských studií. V září uspěla u přijímacích zkoušek a stala se řádnou studentkou univerzity. Jaké má plány? Co ji trápí? Jak žije teď a jak by žít chtěla?

Její rodná Poltava už dávno není to, co bývala. Přestože se tam zrovna teď nebombarduje, každodenní popluchy tamní lidí udržují v neustálém napětí. „Své rodině telefonuji každý den. Snažím se s nimi být v neustálém spojení. V Poltavě jsem se narodila. Strávila jsem tam dětství i odmaturovala,“ vypráví studentka. Rozhodnutí, kam povedou její další kroky, nebylo složité. Bavily ji jazyky, a tak si podala přihlášku ke studiu na Kyjevské národní univerzitě Tarase Ševčenko. Rázem se ocitla tři sta padesát kilometrů západně od domova a začala se věnovat češtině a angličtině.

Do České republiky přišla díky programu Erasmus nějaký měsíc poté, kdy začala válka. „Bylo to složité rozhodnutí, přestože mě rodiče v cestě do České republiky velmi podpořili. Stále jsem totiž přemýšlela a doposud přemýšlím nad tím, že já jsem odjela do bezpečí a moje rodina zůstává na Ukrajině,“ dodává studentka, která první měsíce pracovala na Filozofické fakultě UP pro Academia Film Olomouc. Na olomoucké univerzitě pak strávila i léto a učila

se česky. Od podzimu je řádnou posluchačkou bakalářského prezenčního studia anglické filologie.

„Jsem moc ráda, když se můžu učit něco nového. Baví mě studovat jazyky, mám ráda také filmy, hudbu, knihy, velmi ráda plavu.“ Do budoucna se ale mladá brunetka ze střední Ukrajiny moc nevívá. „Víte, těžko se mi teď cokoliv plánuje. V mé rodné zemi stále zuří válka. Má rodina žije v neustálém napětí. V podobné situaci, mnohdy ještě v horší, žijí lidé i v okolních městech. Doma jsem za celou tu dobu nebyla. Vždy, když jsem se chystala, situace se totiž zhoršila,“ říká sympatická Ukrajinka.

Všechny plány, které měla, se v čase jaksi poztrácely. Dnes žije Maria Borodenko především přítomností. Při studiu chce i pracovat, aby své rodině finančně ulevila. I přes krizi, v níž se její domovina nachází, však už za posledního více než půl roku nabyla v České republice spoustu znalostí, zkušeností i dovedností. V Olomouci si našla i nové přátele. „Mou hlavní jistotou je teď studium na Univerzitě Palackého.“

text: Ivana Pustějovská
foto: Jakub Čermák

rozhovor

Psycholog Martin Dolejš: Úsměv je žádané zboží

Nic nás nestojí, je to nejlepší dárek i make-up. Řeč je o tak prosté věci, jako je úsměv. Že je ale banální jen na první pohled, dokázal výzkum psychologů Univerzity Palackého. Je to jeden z mnoha projektů, který nezůstává jen na papíře, ale jehož výsledky slouží v praxi. A právě o to jde Martinu Dolejšovi, který vede katedru psychologie Filozofické fakulty UP. „Pro mě je důležité, abychom nedělali výzkumy jen do šuplíku nebo pro odborné články. Naším cílem by mělo být nějakým způsobem pošoupnout lidské poznání.“

— Co se dá vyzkoumat na něčem zdánlivě tak všedním, jako je úsměv?

Je toho dost. Můžete například zjišťovat, jaký psychologický dopad má úsměv při komunikaci dvou lidí, zkoumat, jaké typy úsměvu máme, odhalovat fyziologické nebo chemické procesy, které se při úsměvu dějí v našem mozku, a porovnávat, zda se ty projevy liší při tzv. pravém, opravdovém úsměvu, a při úsměvu falešném. Věci, které se dají zkoumat, je mnoho a mají i praktický dopad. Představte si, že se ucházíte o práci a posíláte životopis spolu s fotografií. Podle jednoho výzkumu, když se na té fotce usmíváte, máte větší pravděpodobnost dostat se do dalšího kola, než když budete mít poker face nebo se budete mračit. Váš úsměv, zprostředkovaný na fotce, ovlivňuje i ty, kdo vás vybírají, a přitom vás vůbec neznají.

— Zůstaňme u typů úsměvu. Kolik jich tedy je?

Americký psycholog Paul Ekman vydefinoval už asi devatenáct typů úsměvu, přičemž každý znamená trošku něco jiného. Dva základní jsou falešný a pravdivý. Dokážeme je rozlišit i nevědomky podle toho, jak se pohybují svaly v obličejí. Při pravém úsměvu pracují jak svaly okolo úst, tak hlavně okolo očí. U falešného úsměvu používáme jen svaly okolo úst, dokonce to děláme asymetricky, takže jeden koutek máme výš než druhý. Podle mě je úsměv pro člověka jedna z přirozených věcí, takže z evolučního, biologického hlediska jsme schopni nevědomě rozeznávat falešný úsměv od pravého.

— Na jakou vzdálenost to dokážu poznat, tedy samozřejmě pokud mám v pořádku zrak?

Podle některých výzkumů je to možné až na vzdálenost devadesát metrů. Schopnost rozpoznat mimiku tváře je nesmírně důležitá z evolučního hlediska. Naši prapředci potřebovali už na dálku poznat, zda ten,

kdo k nim jde, přichází v míru, anebo chce bojovat. Jedině tak mohli připravit nějakou reakci: podání ruky, nebo útěk. Nemusíte samozřejmě na tu velkou vzdálenost vidět detaily obličeje, stačí obrysy. Zatím nevíme, co všechno se děje a co se objevuje, když se usmějete. Když se pustíme do nějakých filozofických směrů typu buddhismu, možná se nám úsměvem mění barva aury, a to vede k rozpoznání, proč k nám člověk přichází, ale kdo ví.

— Asi je rozdíl mezi tím, jak s úsměvem „pracují“ ženy a jak muži...

Je to rozdílné. Ženy používají tzv. koketní úsměv, kdy chtějí přitáhnout potenciálního otce svých dětí. My muži se usmíváme méně, je to výsledek socializace a výchovy, která nás k tomu vede. Když vezmete děti v mateřských školách, tak výskyt úsměvu bude u dívek a chlapců stejný. Postupem času a výchovou dochází ke změnám. Uvědomujeme si, kdy je vhodné se smát, kdy ne. Je to trošku stejně jako s pláčem, ono známé – muži nemají plakat. Takže se nemají ani tolik smát, mají být drsnější.

— Je úsměv zboží? Vy jste ten výzkum dělali pro firmu a je jasné, že firmy neudělají nic, co by pro ně nemělo profit.

Úsměv je komodita. Jsou profese, kde vás bez pěkného úsměvu nevezmou, například profese letušek. Některé firmy s tímto fenoménem pracují a vyžadují ho po svých zaměstnancích.

— Tento výzkum úsměvu mě vede k otázce, jestli už není psychologie moc. Nejsme přepsychologizovaní?

Jednoduchá odpověď by zněla: Psychologie je ve všem. Naši absolventi působí v klinické a poradenské oblasti, ve školách. To je ta největší část, ale jejich uplatnění je mnohem širší: od personalistiky ve firmách, přes dopravu, kde je faktor psychiky velmi důležitý, až třeba po vesmír, kdy se náš tým podílí na zkoumání možnosti přežití člověka v extrémních podmínkách dlouhodobých kosmických letů. Jestli už té psychologie není moc? Výzkumy se musí dělat, protože jakékoli intervence jsou založené na důkazech. Dám vám příklad z mé oblasti zájmu. Zkoumáme adolescenty a jejich rizikové chování. Když zjistíme, že u 11–15letých je hodně rizikové třeba kouření tabáku nebo elektronických cigaret a pití alkoholu, tak víme, že tam máme směřovat primární prevenci a nemusíme ji

Martin Dolejš (* 1980)

Absolvoval magisterské a doktorské studium Psychologie na Filozofické fakultě UP. Je vedoucím katedry psychologie na FF. Profesionálně se zaměřuje na kvantitativní a kvalitativní metodologii, realizaci dotazníkových šetření, tvorbu a standardizaci psychodiagnostických nástrojů a organizaci odborných konferencí. Byl a je vedoucím několika vzdělávacích a výzkumných projektů. Je spoluautorem několika vědeckých monografií (např. *Kdo a co řídí české adolescenty?*, *Hraní digitálních her českými adolescenty*), článků a psychodiagnostických metod. Za některé monografie obdržel čestná uznání rektora Univerzity Palackého. Jeho hlavní volnočasovou aktivitou je sport (rafting a vodní slalom na divoké vodě).

cílit do oblasti velmi tvrdých drog, jako je heroin, kokain, ke kterým se tato věková kategorie dívek a chlapců nedostane.

— **Když velmi zjednoduším postup vaší vědecké práce, tak jeden projekt trvá i tři roky, než ho odborně na nějaké téma připravíte, teoreticky obsáhnete, najdete a vyzkoušíte otázky atd. a pustíte se do ostrého testování. Jak ale pak víte, že máte dobrá data?**

Protože si většinu z nich sbíráme sami. Když sbíráme data osobně, zachytíme všechny adolescenty, kteří do vybrané školy chodí. Kdybychom to dali online, tak se přihlásí jen ti motivovaní, většinou gymnazisti a dívky. Pracujeme obvykle se souborem od dvou do pěti tisíc adolescentů v náhodně vybraných školách. Máme velké sídlištní školy, kde je šest set studentů, takže vím, že jich sebereme stovku, protože děláme jednu třídu z každého ročníku. Jedeme ale i do školy, kde mají třeba spojené třídy a získáme dvacet vyplněných testových baterií. Cesta tam trvá čtyři hodiny, autobusy jezdí ráno a večer. Jenže i tito adolescenti jsou důležití. A ta náhodnost výběru je zásadní, protože některý jev se může trochu jinak jevit v Moravskoslezském a trochu jinak třeba v Jihočeském kraji. I to pak sledujeme v analýzách. Pak jsme si jisti, že ta data jsou kvalitní a validní.

— **Jak složitý je pro děti a adolescenty svět, který jim dává neskutečné možnosti, spoustu informací, ale zároveň je vrhá do prostoru bez hranic a pravidel?**

Obrazovka a tablet jsou nejlepší chůvě. Média chrlí informace, zábavu a my při tom nemusíme nic dělat... Dívky a chlapci žijí ve světě, který se velmi liší od toho, v čem jsme vyrůstali my nebo naši rodiče. Je díky technologiím mnohem rychlejší. Dostávají hodně informací, ale problém je, že kvalita těchto informací je někdy velmi pochybná, viz ty nejrůznější hoaxy. No a oni, protože ještě nedospěli, mají problém zhodnotit, co je kvalitní a co nekvalitní informace. Svět je pro ně složitý. Z našich výzkumů víme, že se ve společnosti i u adolescentů zvyšuje agresivita. Důvodů může být mnoho, nemusíme pro příklad chodit daleko, stačí se podívat na Ukrajinu. Osobně se domnívám, že agresivita roste i proto, že my, rodiče, dospělí, možná méně předáváme dětem správný hodnotový systém: že lidský život je důležitý, že bychom měli mít rádi bližního svého, že se máme snažit nejen o vlastní profit, ale

i o to, aby profitovala celá společnost atd. Myslím si, že bychom měli víc klást důraz na předávání těchto pozitivních hodnot a učit děti a adolescenty, aby nežili konzumním životem.

— **Mluvíli jsme spolu my jako děti víc než ty dnešní? Když někde vidím skupinku, skoro každý má oči přilepené k mobilu. Nehrozí atomizace společnosti u těchto generací?**

To je dobrý postřeh. Online komunikace je méně kvalitní než ta reálná, živá. V ní nevidíte emoce. Smajlíky – to je tak deset procent originálu emoce. Online komunikace vás neučí rychle reagovat ani domýšlet, jak se zachová váš protějšek, když něco uděláte. Proto doporučujeme, aby se s množstvím času, který děti tráví v online prostoru, nakládalo velmi obezřetně. Podle toho, jak se zvyšuje věk, by se měl zvyšovat i podíl času prožitý v kyberprostoru. Malé děti minimum, 16letí víc.

— **Nechybí jim i základní sociální dovednosti? Od pozdravu až po empatii? V počítačové hře to nepotřebují.**

Určitě v tom jsou slabší a budou slabší i v komunikaci. Zatím nevíme, kam až to povede. Když přišla televize, odborníci se báli, že se lidé na ní stanou závislí. Nějaká část společnosti ano, ale obecně se tak nestalo. U počítačových her je to podobné. Čtvrtina adolescentů vůbec počítačové hry nehraje, nevěnuje tomu denně ani minutu, převážně jsou to dívky. Podle jednoho z našich posledních výzkumů asi tři procenta adolescentů nemají účet na sociálních sítích. Zatím nedokážeme odhadnout, co bude za dvacet let, jaké to bude mít dopady na současné děti a adolescenty. Ale nemůžeme jít cestou zákazů, bez technologií se dnes neobejdete, najít práci, když neumíte na počítači, je téměř nemožné. Důležité ale je ten fenomén od začátku hlídat, zkoumat a reagovat adekvátně a odborně.

— **Kdo a jak?**

Pokud víme, že pro některé adolescenty může být hraní počítačových her droga, tak s tím jako společností musíme nějak nakládat. Stát by měl začít připravovat nějaká omezení. U tabáku a alkoholu dal omezení prodeje od 18 let, při porušení hrozí prodejcem pokuty. Nebavme se o tom, jak se to kontroluje a vymáhá. Pravidla ale jsou. To by mělo začít fungovat i v kyberprostoru. Například na začátku videí by měla být varování, jako to bývá u filmu, tedy že

obsahuje násilí, nebezpečné scény, drogy apod. K některým videím byste se vůbec jako dítě neměla dostat. Ano, sice někdy musíte uvést věk narození, ale obchází se to. Mělo by to být mnohem víc hlídané. My jsme teď na základě výzkumu 3700 adolescentů v Česku a na Slovensku zjistili, že ti, kteří častěji sdílí videa s nevhodným obsahem typu dehonestace člověka, zvířat a podobně, mají méně kvalitní hodnotový systém než ti, kteří to nedělají.

— **Zásadním regulátorem by měl být stát?**

Určitě. Stát samozřejmě neumí tak rychle reagovat jako sociální sítě nebo firmy, které je provozují. Problém ale je, že stát se nepatá nás, odborníků. Nikdy za námi ještě nepřišel žádný poslanec, úředník nebo ministr, který by řekl: „Vy máte nějaké výzkumy o počítačových hrách, pojdte nám pomoci postavit vhodný regulační systém. My to ve spolupráci s dalšími odborníky dokážeme připravit. Ale nikdo nepřišel, nezačal. Přitom stát, jeho aparát, by se přece měl sám zajímat o naše výsledky, bavíme se nejen o prevenci, ale i o následcích, a s tím spojenými nemalými penězi, které pak zas musí ten stejný stát vydat.

— **Tím prvním hlídačem by asi měli být rodiče, ti by měli nabídnout dětem kvalitní trávení volného času.**

Určitě, jenže tady máme problém. Rodiče musí uživit rodinu, chodit do práce a stát jim moc nepomáhá, aby se víc věnovali dětem. Někteří to zvládnou, jiní ne, protože mají co dělat, aby vůbec s penězi vyšli. A nynější krize to ještě zhorší.

— **Mimochodem, přináší vaše výzkumy i nějaká pozitiva?**

Ale jistě. Například jsme zjistili, že se u adolescentů snižuje množství kuřáků i těch, kteří mají zkušenosti s častějším pitím alkoholu.

— **Na co přešli?**

Na sociální sítě. Když surfují doma, tak si cigáro nebo panáka dát nemůžou, protože by je rodiče natchytali. Tudiž kyberprostor má i nějakou výhodu, snížil jiné rizikové chování. Dřív jsme se v patnácti scházeli na lavičce v parku, někdo donesl čučo a cigára a už to jelo. Jenže to nebyly chytré telefony a připojení na internet.

— **Chtěl byste dnes být dítě?**

Asi jo. Dítě úplně ne, ale adolescent jo. Každá životní etapa má něco do sebe. Já se těším i na stáří.

Zubařkou ve Rwandě: Ošetřovali jsme s čelovkou na hlavě, ale lidé byli vděční

Minimum nástrojů, nedostatek materiálu a místo pořádného osvětlení čelovka na hlavě. V opravdu skromných podmínkách si Martina Gajdušková, studentka Zubního lékařství na Lékařské fakultě UP, vyzkoušela výkon své budoucí profese na venkově v africké Rwandě. Dostala se tam jako členka mezinárodní skupiny v rámci dobrovolnické stáže pod hlavičkou International Association of Dental Students.

„Ve Rwandě je velký nedostatek zubařů. Studium zubního lékařství otevřeli teprve před několika lety, jezdí tam pomáhat dobrovolníci z celého světa. Při jednom našem výjezdu jsme se setkali s Američanem,

který má kliniku v USA, ale poslechl svůj vnitřní hlas a rozhodl se odjet do Rwandy, kde ošetřuje děti. Bere to jako svoje poslání,“ říká studentka, jejíž mise v malé středoafričské zemi trvala i s cestou jedenáct intenzivních dní.

V doprovodu místních studentů dobrovolníci vyjžděli ošetřovat pacienty do vesnických škol a health center. „Dělali jsme jen extrakce, protože chyběly výplňové materiály. Také co se týče vybavení nástrojů, nebylo moc na výběr, navíc byly často staré a tupé. Ale museli jsme brát, co nám přišlo pod ruku. Běžně se nám i stávalo, že jsme si v půlce dne museli dát přestávku, proto-

že došel materiál a taky všechny nástroje na extrakce, jako jsou kleště a bajny. Byly zašpiněné, takže jsme museli počkat, až se sterilizují,“ vypráví.

Kromě nedostatečného vybavení se musela „poprat“ i s komunikací s lidmi, kteří nevládli ani základy angličtiny. „Naučila jsem se základní slovíčka, jako ‚asáma‘ – ‚otevři‘ nebo ‚funga‘ – ‚zavři‘. Zvláštní pro mě bylo, že nerozuměli, když jsem jim třeba zamávala na pozdrav. Oni si ťukají pěsti. Jinak i přikývují, když s někým mluví – pohnou hlavou nahoru a mrknou u toho. Místní studenti nám s domluvou pomáhali, ale stejně jsem někdy byla zmatená. Jednou

„Bylo zajímavé žít chvílku v úplně jiném kulturním prostředí. Co se týče profesních zkušeností, беру to tak, že jsem si zkusila práci s minimálním a mnohem horším vybavením, než budu mít tady. Tedy vyzkoušela jsem si to teoreticky těžší a přeždu, doufám, k tomu jednoduššímu.“

jsmo trhali zub paní, která vypadala hrozně naštvaně, že jí v ústech něco dělám, že jí způsobuji bolest. Při odchodu ale prý děkovala bohu, že jsme jí pomohli,“ vzpomíná budoucí zubařka.

Jak dodává, Rwandané vůbec byli vděční za péči, přestože zákrok i přes anestezii bolel. „Kolikrát jim i tekly slzy, ale drželi, ani nepípli. Byli rádi, že tam pro ně jsme. Nejen dospělí, i děti. U nás kolikrát brečí už v čekárně. Tam i když mělo dítě oči plné strachu, sedlo si, zapřelo se a bylo vidět, že se prostě nechá ošetřit.“

Rwanda byla pro Martinu Gajduškovou první výjezd mimo Evropu. Cítila se tam ale bezpečně. Svoji roli v tom hrál autoritářský režim, všudypřítomná policie a kontrola i to, že v hlavním městě, kde měla skupina dobrovolníků zázemí, jsou na lidi bílé pleti zvyklí. „Režim je to tvrdý, ale myslím, že i díky tomu tam některé věci fungují. Vedle bezpečnosti je tam například čisto. Je to snad nejčistší místo, které jsem kdy viděla. Na druhou stranu se pořád na něco čeká, všechno má zpoždění. Nebýt toho, mohli jsme například ošetřit i více pacientů. Kvůli čekání jsme také doslova profičkali národním parkem, kam nás vzali poslední den na výlet. Měli jsme jet v 5 ráno, jeli jsme až v 11.“

Přestože v Africe „jen“ trhala zuby, vnímá svůj pobyt jako velmi přínosný. „Bylo zajímavé žít chvílku v úplně jiném kulturním prostředí. Co se týče profesních zkušeností, беру to tak, že jsem si zkusila práci s minimálním a mnohem horším vybavením, než budu mít tady. Tedy vyzkoušela jsem si to teoreticky těžší a přeždu, doufám, k tomu jednoduššímu. Do Rwandy bych se ale vrátila, i na delší dobu,“ uzavírá Martina Gajdušková, která za svou aktivitu obdržela jednu z letošních Cen rektora UP pro dobrovolníky.

Mendelovy dny na univerzitě

Dožínky, zasazení stromu i udělení pamětní univerzitní medaile mezinárodně uznávanému vědci, tím vším si Univerzita Palackého připomenula 200. výročí narození Johanna Gregora Mendela.

Akademické dožínky uspořádala katedra chemické biologie v areálu přírodovědecké fakulty v Olomouci-Holici. „K uctění 200. výročí narození J. G. Mendela, který položil základy oboru genetiky a v Olomouci studoval, vysadil děkan přírodovědecké fakulty Martin Kubala společně s prorektorem Vítem Procházkou strom z čeledi bobovitých. Jsme rádi, že tradice dožínek na univerzitní půdě zapustila kořeny, a věřím, že v ní budeme pokračovat i v dalších letech,“ uvedl proděkan přírodovědecké fakulty Ota Blahoušek.

Součástí programu bylo slavnostní předání dožínkového věnce, ukázky techniky i prezentace výsledků šlechtění a ošetření plodin na experimentálních plochách. „Díky našim vědcům se poznání mění v konkrétní výnosy odolnějších a zdravějších plodin. Strategický dopad tohoto výzkumu je nezměrný. Řeší budoucí potravinovou soběstačnost nejen v Česku, ale i globálně,“ ocenil práci vědeckých týmů prorektor Vít Procházka.

Mendelovo výročí bylo i příležitostí k pozvání výjimečného hosta, biologa Jiřího Frimla. Tento excelentní vědec obdržel pamětní medaili Univerzity Palackého za dlouholetý přínos jeho práce v oblasti rostlinné biologie. Univerzita ocenila i jeho podíl na řadě společných

publikačních výstupů ve špičkových odborných časopisech a spolupráci s Ústavem pro vědu a technologie (IST) v rakouském Klosterneuburgu, kde profesor Friml působí.

„Jsem velice rád za toto ocenění, protože s Přírodovědeckou fakultou Univerzity Palackého spolupracujeme už přes dvacet let. Je za námi kus práce. Proto mě těší, že to na této úrovni někdo ocení,“ uvedl dvojnásobný držitel prestižních ERC grantů. Svůj profesní život spojil s výzkumem rostlinného hormonu auxin, který umožňuje rostlinám přizpůsobit se změnám vnějšího prostředí. Svou práci a bádání představil i na přednášce připravené k počtě Johanna Gregora Mendela.

←
Biolog Jiří Friml (zcela vpravo) získal pamětní medaili Univerzity Palackého za dlouholetý přínos v oblasti rostlinné biologie. Na snímku s prorektorkou Lucií Plíhalovou a prorektorem Michalem Malackou.

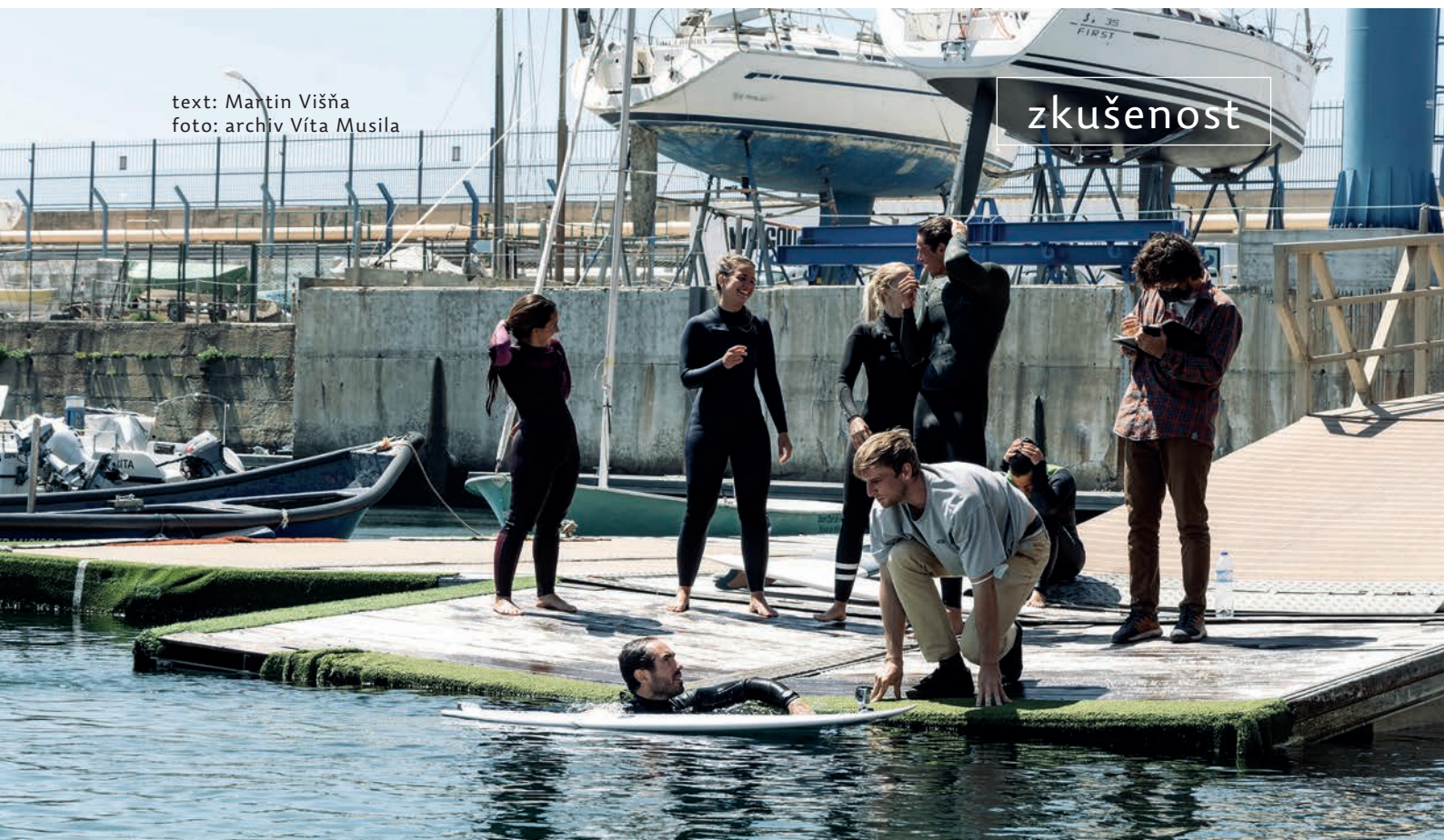
↓←
Děkan přírodovědecké fakulty Martin Kubala vysadil společně s prorektorem Vítem Procházkou strom z čeledi bobovitých.

MENDELŮV TALENT
KLÍČ V OLOMOUCI

text: Martin Višňa
foto: archiv Víta Musila

zkušenost

Jděte za svými sny a využijte k tomu soutěží, získáte zpětnou vazbu a cenné kontakty

Ač se sám za podnikatele nepovažuje, podnikavost v širším smyslu fyzioterapeutovi Vítu Musilovi nechybí. Před bakalářskými státnicemi se s kamarádem vydali na starších kolech z Norimberku do francouzského La Rochelle, aby si zasurfovali v oceánu. Kolem surfingu se točil i jeho pozdější pobyt v Portugalsku. Domů si z něj dovezl vedle diplomové práce i ideu nového produktu Fluid Suit – speciální vesty, která by mohla pomáhat při pohybu a procvičování svalstva. S tímto nápadem uspěl v kategorii Podnikatel z UP v soutěži Podnikavá hlava pořádané Vědeckotechnickým parkem UP a nyní jej dále rozvíjí.

Sporty nejsou Vítu Musilovi cizí, vyzkoušel kdeso, mimo jiné snowboard, fot-

bal, florbal. Když si před maturitou na jednom turnaji přetrhl křížové vazy a začal navštěvovat rehabilitace, oslovila ho fyzioterapie jako obor, kterému by se mohl věnovat na vysoké škole. Příhláška ke studiu putovala z domovského Moravského krasu do Olomouce, na Fakultu tělesné kultury UP.

„Tehdy jsem přestal sportovat závodně, a naopak jsem se začal věnovat třeba lezení uvnitř i venku, různým aktivitám v přírodě. Dostal jsem se také k surfingu. Se spolužáky jsme pravidelně jezdili k oceánu, i Erasmus jsem si vybral ve Španělsku, abych mohl surfovat. Později jsem si ale řekl, že by další zahraniční pobyt měl mít větší smysl a chci ho spojit i s diplomkou. To se povedlo,“ říká. →

Na stáž vyrazil do Portugalska, strávil zde deset měsíců. Spolupráci s Riedel, Research & Development Hub navázal díky pozitivě rešerši vědeckých článků zabývajících se surfingem. Obejšoval jejich autory, dokud nenašel mentora. A když to dovolila situace kolem epidemie covidu-19, balil kufry.

„Vytvářeli tam senzor, který je implementovaný do surfu a dokáže měřit různé proměnné například z akcelerátoru nebo gyroskopu. Mým cílem bylo ověřit, zda mají stabilizační cvičení vliv na výkon surfařů, měřili jsme to pomocí toho senzoru a za pomoci fyzických testů. Nebylo to ale vůbec jednoduché. Třeba úvod výzkumu jsem psal asi osmkrát, výzvou přitom byla už jen akademická angličtina. Mentor mě naučil lépe si plánovat čas, používat pomocné nástroje, jako například citační manažery, také jak vůbec číst data. Měl jsem i možnost prezentovat svoji práci před profesorem ze sportovní fakulty v Portu nebo v surfařském sportovním centru ve Viana de Castelo. Bylo to náročné, ale zároveň velmi obohacující,“ hodnotí Vít Musil.

Při zkoumání toho, jestli může být fyzioterapie přínosná pro surfaře, dostal nápad na vytvoření vesty s vnitřním systémem trubiček naplněných vodou, které při cvičení působí na hlavní stabilizační svaly sportovce. „Když jsem dělal ta stabilizační

cvičení, snažil jsem se vlastně destabilizovat tělo toho člověka. To dělá i voda v trubičkách, která následuje jakýkoliv pohyb, a sportovec si s tím musí poradit. Vestu lze přitom používat při různých aktivitách,“ vysvětluje ideu, se kterou uspěl v soutěži Podnikavá hlava.

„Pokud mají studenti nějaký nápad, určitě takovou soutěž doporučuji. Už jen zpětná vazba, kterou tam dostanou, je velmi přínosná. Nemluvě o nabídce konzultací. Jděte za svým snem a zkoušejte tyto příležitosti. Jsou tam odborníci, kteří vám pomohou. I když třeba v mém případě nešlo o experty na fyzioterapii nebo surfování, poradili mi s materiály,“ vzkazuje fyzioterapeut.

I díky zkušenosti z Podnikavé hlavy svou ideu brzy zhmotnil do prvního prototypu, který jen pár dní po magisterských státnicích představil v národním kole mezinárodní inovátorské soutěže Falling Wall Labs. Zátěžovou vestou zaujal, ovšem v konkurenci tvrdými daty podpořených prezentací to bylo málo. Získal nicméně další kontakty, které mu mohou pomoci v dalším vylepšování prototypu. A přemýšlí o další cestě po světě. „Chci zažádat o stipendium v Austrálii a v rámci doktorského studia spolupracovat se surfaři a získat pro Fluid Suit objektivní data. Ale mám i záložní český plán,“ prozrazuje Vít Musil.

Podnikavá hlava je soutěž, kterou pořádá Vědeckotechnický park Univerzity Palackého s cílem podpořit začínající i zkušené podnikatele nejen z řad studentů a zaměstnanců univerzity. Účastníkům nabízí mimo jiné možnost využít podpory odborných konzultantů při tvorbě podnikatelského záměru.

text: Milada Křížková Hronová,
Šárka Chovancová
foto: Jakub Čermák

absolventka

Moderní knihovna očima Ivety Ťulpíkové

Iveta Ťulpíková (* 1964)

Rodačka z Olomouce je absolventkou Přírodovědecké fakulty UP, oboru Fyzika–matematika a absolventkou Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, obor Veřejná správa. Působila na řadě vedoucích pozicí, mj. byla vedoucí odboru kultury a památkové péče na Krajském úřadě Zlínského a posléze Olomouckého kraje. Od podzimu 2019 je ředitelkou Vědecké knihovny v Olomouci.

Dokázala propojit zdánlivě zcela rozdílné světy: svět exaktních, přírodovědných disciplín, jakými jsou matematika a fyzika, a svět kultury – festivalů, folkloru, přehlídek a především knih. Iveta Ťulpíková, ředitelka Vědecké knihovny v Olomouci a absolventka Přírodovědecké fakulty Univerzity Palackého, ale považuje své matematicko-fyzikální vzdělání, které učí racionálnímu pohledu na svět, za velmi dobrou výbavu pro svou profesi.

Cesta do ředitelny Vědecké knihovny v Olomouci vedla přes několik manažerských pozic. Ví, jaké to je, být „úředníkem přes kulturu“. Pohled na její profesní dráhu je vlastně pohled na část kulturní mapy Moravy a Slezska. Najdeme tam Bruntál, Zlín, Luhačovice, Olomouc. „Za tyto roky jsem moc ráda, setkala jsem se s řadou významných kulturních osobností, a kromě Haně jsem tak mohla poznat i život na Slovácku a Valašsku,“ rekapituluje.

Nebojí se výzev, a tak když už by se zdálo, že má „kulturní úředničinu“ v malíčku, rozhodla se pokročit zase o kus dál. Na druhou stranu hřiště. „Před pěti lety jsem se vrátila do Olomouce a zkusila výběrové řízení na vedoucí odboru sportu, kultury a památkové péče na Krajském úřadě Olomouckého kraje. Vyšlo to. Jenže pak se uvolnila pozice ředitele Vědecké knihovny Olomouc,“ říká a naznačuje tak, co je pro ni typické i v osobním životě: neustrnout, zkoušet nové věci. „Byla to pro mě jaká-

si výzva. Chtěla jsem to zkusit na druhé straně pomyslného břehu, pracovat v konkrétní organizaci,“ říká. Mezi řádky je jasné, že si vlastně chtěla v reálu vyzkoušet, jak veškerá ta metodika a podpora, za níž byla léta v různých institucích zodpovědná, funguje v praxi. V konkrétní budově, s konkrétními zaměstnanci. Psal se podzim 2019, když poprvé vkročila do knihovny jako její nová šéfk. „Vědecká knihovna Olomouc je druhou nejstarší a třetí největší knihovnou v České republice s téměř sto zaměstnanci. Sídli ve čtyřech budovách. Je to různorodá instituce, která disponuje několika činnostmi, a já do ní přišla s tím, že ji změní,“ uvádí a hned upřesňuje, že ale nepřišla bořit.

„Mám pocit, že se moc od mých studií nezměnila a že Olomoučané ani netuší, jaké krásné, historické, cenné fondy má. Jen si to představte, knihovna má dva miliony čtyři sta tisíc svazků! A jsou mezi nimi historické unikáty, kulturní památky. Například Bible boskovická či Bible olomoucká,“ snaží se přiblížit místo, o němž většina Olomoučanů ví, že sice je, ale moc ho nezná. A to je podle Ivety Ťulpíkové škoda. „Mým cílem je, aby se Vědecká knihovna Olomouc stala komunitním centrem. Místem, kde se lidé setkávají, kde tráví svůj volný čas. Jsem přesvědčena, že knihovny už dnes nemohou být jen kamennými institucemi s pouhou půjčkovnou knih. Doba se změnila a my se

musíme změnit také.“

Chce pracovat na tom, aby se z knihovny stala otevřená instituce, s tím souvisí i spolupráce s různými sesterskými organizacemi, krajem, městem, univerzitou. Využívá svých kontaktů a propojuje osobnosti, instituce, akce. A tak mohli Olomoučané zajít třeba na Noc literatury do Freskového sálu Základní školy Komenium, jindy zase mohli pobesedovat v kapli Božího Těla Univerzity Palackého se sochařem Otmarem Olivou.

„Velmi mě tato práce baví. Ke kultuře jsem měla vždycky blízko. Příští rok na jaře by se v opraveném Červeném kostele měl otevřít společenský sál Vědecké knihovny Olomouc. Ráda bych, abychom jej slavnostně zahájili autorskou výstavou fotografa Jindřicha Štreita. Na jeho výstavu by potom navázala expozice Otmara Olivy,“ plánuje a zároveň tak představuje jednu z mnoha aktivit, výstavnictví, které bude patřit do portfolia moderní Vědecké knihovny v Olomouci.

„Když jsem nastoupila, bylo na vernisáží pár lidí. Loni bylo na expozici Olomouc – Francie nebo výstavě Italské paralely zcela plno. Naše Galerie Biblio nezeje prázdnou. Mám ráda lidi, ráda se s nimi setkávám. Mám velkou radost, že se k nám na akce Vědecké knihovny Olomouc už naučili chodit. Myslím, že má moje práce smysl,“ usmívá se absolventka olomoucké přírodovědy.

Lékařem na dálku: Telemedicína jako povinný předmět pro mediky

Využití digitálních technologií ve zdravotnictví už zcela určitě nepůsobí jako kapitola z vědecko-fantastických románů. Naopak je realitou dneška a také směrem, kterým se bude medicína ve většině oborů do budoucna rozvíjet. Lékařská fakulta Univerzity Palackého se řadí k univerzitním pracovištím, na kterých se předmět Digitální medicína vyučuje nově jako povinný předmět. Jedním z průkopníků telemedicíny v České republice je profesor Miloš Táborský, přednosta I. interní kliniky – kardiologické Fakultní nemocnice Olomouc a LF UP, který před deseti lety stál také u zrodu Národního telemedicínského centra.

Na jaké úrovni je u nás využití telemedicíny v praxi a od koho se můžeme učit?

Řada klinických pracovišť už dnes telemedicínu využívá rutinně a věnují se jí i některá soukromá ambulantní pracoviště. Olomoucká fakultní nemocnice patřila u nás mezi průkopníky, dnes máme seriózní mezinárodní spolupráci například s partnery v Itálii či Španělsku, odkud můžeme čerpat příklady dobré praxe pro naše pacienty. Důležitým krokem pro další rozvoj telemedicíny u nás bylo schválení zákona o elektronizaci zdravotnictví, který vstoupil v platnost od začátku letošního roku. Tvoří právní základ pro efektivní a zároveň bezpečné sdílení informací ve zdravotnictví a elektronickou komunikaci mezi zdravotníky navzájem i mezi zdravotníkem a pacientem. Máme ale stále na čem pracovat, učit se můžeme například od našich německých sousedů nebo od skandinávských zemí či Velké Británie, kde je telemedicína významně podporována ze strany plátců zdravotní péče.

Měla pandemie covidu-19 nějaké dopady na rozvoj telemedicíny?

Pandemie obecně podpořila digitalizaci v řadě oborů a ve zdravotnictví jednoznačně přispěla k rozvoji telemedicíny. Velká část zejména chronicky nemocných pacientů se ocitla ve složité situaci, kdy neměli možnost konzultovat své zdravotní potíže s lékařem jinak než na dálku. V Olomouci jsme proto ve spolupráci s nemocničním úsekem informačních technologií vyvinuli vlastní originální platformu pro videokonzultace mezi našimi zdravotníky a pacienty, což se ukázalo jako důležitý prvek, kdy můžeme vedle pandemie zvládat souběžně i rutinní medicínu. Naším heslem je ne pouze mluvit o telemedicině, ale telemedicínu dělat.

Setkávají se budoucí zdravotníci s telemedicínou už během studia?

Národní telemedicínské centrum je společným projektem olomoucké fakultní nemocnice a lékařské fakulty, je tedy i univerzitním pracovištěm. Záleží nám na tom, aby studenti byli na digitalizaci ve zdravotnictví dobře připraveni. Dosud se s prvky telemedicíny seznamovali pouze formou nepovinného předmětu, ale od letošního roku už je výuka kombinující studium digitální medicíny, základních IT dovedností a informatiky zařazena v povinném základu pro studenty čtvrtých ročníků v českém i anglickém programu. Právě v těchto dnech vydáváme první učebnici digitální medicíny a olomoucká lékařská fakulta je vůbec první v zemi, která tento předmět zavádí jako povinný. Teoretická i praktická příprava se bude rozvíjet v Centru digitálního zdravotnictví, které se věnuje pouze telemedicině, ale digitalizaci a automatizaci ve zdravotnictví obecně, což je moderní směr, kterým se medicína v budoucnu bude stále více ubírat.

Profesor Miloš Táborský, přednosta I. interní kliniky – kardiologické Fakultní nemocnice Olomouc a Lékařské fakulty UP

Co to je telemedicína?

Telemedicínou se rozumí používání informačních a komunikačních technologií pro poskytování zdravotních služeb na dálku. Telemedicína se uplatňuje například pro konzultace mezi vzdáleným pacientem a poskytovatelem péče, při telemonitoringu zdravotních a diagnostických dat, při přenosu dat či snímků ke specialistovi nebo při konzultacích mezi poskytovateli péče. Využívána je dnes v řadě medicínských oborů, jako je například kardiologie, diabetologie, neurologie, psychiatrie, rehabilitační lékařství, radiologie či dermatologie.

Zdroj: Národní telemedicínské centrum
ntmc.fnol.cz

Jak žije Evropa spolu?

Olomoučtí doktorandi „z Bruselu“ popularizují Evropskou unii a připravili unikátní učebnici

„Brusel mě neustále překvapuje svým zvláštním organizovaným chaosem,“ říká o ulicích hlavního města Evropy doktorand olomoucké politologie David Broul na cestě do kanceláře stálého zastoupení ČR při Evropské unii. Spolu se svým kolegou Jakubem Janegou zde aktuálně v rámci českého předsednictví získávají cenné zkušenosti na půlroční stáži. Během ní se aktivně zapojují do procesů evropských jednání, připravují podklady, analyzují dokumenty, a komplexně tak poznávají spletitý organismus evropské spolupráce.

Je to další logický krok v jejich „zálibě“. Problematiku Evropské unie studují, vyučují a v neposlední řadě popularizují. Stojí za platformou Euforka, která na sociálních sítích baví osobitými a vizuálně pestrými zprávami o evropském společenství. A nejnověji pak také výrazně přispěli ke vzniku unikátní učebnice Evropa spolu. Průvodce po historii i současnosti Evropské unie.

„Společně s Jakubem si stále dobře pamatujeme, co nám při studiu chybělo,“ přibližuje David Broul, proč se rozhodli zapojit do spolupráce s brněnským politologem

Petrem Strejčkem na přehledně strukturované a vizuálně i obsahově pestré učebnici, která vyšla ve Vydavatelství Univerzity Palackého.

Evropa spolu nabízí celistvý exkurz do podstaty a evoluce Evropské unie. „Na jejích stránkách se snoubí akademické zkušenosti pana Strejčka s naší perspektivou, která přináší řadu informací, jež se podle našich zjištění studentům ne vždy dobře dohledávají,“ vysvětluje Jakub Janega. Učebnice objasňuje potenciálně matoucí záležitosti a problematiku EU zasazuje do nejaktuálnějšího kontextu Evropy po brexitu a uprostřed války na Ukrajině.

Kniha cílí především na maturanty, jejich učitele a studenty prvních ročníků VŠ. Má pomoci bojovat s informačním deficitem o EU (nejen) mezi mladou generací. „Vidíme, že nemálo středoškolských učitelů má problémy se správným pojetím výuky o Evropské unii. Na katedře se pak mnohokrát setkáváme s neznalostí úplných základů,“ všimají si doktorandi.

Jak vůbec právě mladá generace Evropskou unii vnímá? „Z průzkumů víme, že

mladí EU fandí. Oceňují cestování bez hranic, podporu zahraničního studia, stáží a podnikání napříč kontinentem, společné řešení klimatické krize. EU jim otevírá obzory a přispívá k jejich soběstačnosti i přijetí zodpovědnosti za svou budoucnost,“ vyjmenovává David Broul. Blížíme se tím ke změně vnímání ve značně euroskeptické české společnosti? „Je třeba, abychom si EU více osvojili a začlenili ji do své identity. Neberme ji jako nepřítele, ale jako platformu, díky které můžeme být slyšet,“ myslí si Jakub Janega. Druhým dechem však dodává: „Euroskepticismus nicméně nesmíme vnímat a priori jako negativní. Konstruktivní kritika je potřebná v každé organizaci.“

Právě o maximálně objektivní a kritické nahlížení se v učebnici Evropa spolu opírají. Oba vnímají, že v současné turbulentní době stojí EU na křižovatce. Jakým směrem se vydá? „O federalizaci či rozpadu mluvit nemůžeme. Z možností uvedených v učebnici vidím jako pravděpodobný scénář ‚Evropa na jídelníčku‘, kdy si každý stát zvolí své tempo integrace i oblasti, ke kterým se připojí,“ uzavírá David Broul.

foto: Martin Višňa

zrcadlení

Anastasiia Kravets

studuje na katedře historie Filozofické fakulty Univerzity Palackého, a to v rámci programu Czech government for Ukrainian refugees at Palacky University Olomouc

У березні 2022 року моя альма матер – Київський національний університет імені Тараса Шевченка та університет Палацького надали прекрасну можливість стажування в Академії фільмів Оломоуц, де 3 місяці я була занурена підготовкою до масштабного фестивалю, створенням субтитрів українською мовою до фільмів, аналізу відвідуваності місць кінофестивалю. Влітку я вивчала чеську мову у літній школі, де здобула сертифікат з чеської мови на рівні B1.

Я дуже рада отримати такий безцінний досвід навчання при університеті. Найперше і найважливіше, що мені сподобалося – це інший підхід до навчання та життя в цілому. Викладачі більш розслаблені, із легкістю йдуть на контакт, допомагають та направляють. Привітність і доброзичливість – візитна картка жителів Оломоуц. Ну от як тут не захоплюватися доброзичливістю, як незнайома дівчина чи хлопець заходить на кухню гуртожитку і каже завжди тобі привіт і бувай. Це мене правда вразило. Також я приємно вражена електронною системою –Portal UPOL. Це дуже зручно мати в електронному форматі усі студентські потреби. Я обожаю Оломоуц за його комфорт, спокій та можливість пішки обійти усі місця. Середньовічна архітектура та парки особливо красиві!

V březnu 2022 mi moje alma mater – Kyjevská národní univerzita Tarase Ševčenka a Univerzita Palackého poskytly skvělou možnost stáže na filmové přehlídce AFO v Olomouci, kde jsem se na tři měsíce ponořila do příprav velkého festivalu, tvorby titulků k filmům v ukrajinštině, analýzy návštěvnosti festivalových míst. V létě jsem studovala češtinu na letní škole, kde jsem získala certifikát z češtiny na úrovni B1.

Jsem velmi ráda, že jsem dostala takovou neocenitelnou zkušenost se studiem na univerzitě. První a nejdůležitější věc, která se mi líbila, je jiný přístup k učení a životu obecně. Učitelé jsou uvolněnější, snadno se s nimi spojíte, pomohou vám a poradí. Olomoučané se vyznačují přátelskostí a laskavostí. No, jak můžete neobdivovat přátelskost, když do kuchyně koleje přijde neznámá holka nebo kluk a vždy se pozdraví a rozloučí. Opravdu to na mě zapůsobilo. Příjemně mě překvapil i elektronický systém – portál UP. Je velmi výhodné mít vše, co student potřebuje, v elektronické podobě. Olomouc obdivuji pro její pohodu, klid a možnost procházet se po všech místech. Obzvláště krásná je středověká architektura a nádherné parky!

Johann Gregor Mendel na studiích v Olomouci

Letošní 200. výročí narození Johanna Gregora Mendela (* 20. července 1822 Hynčice, nyní část obce Vražné na Novojičínsku – † 6. ledna 1884 Brno) se stalo pro Mendelovu univerzitu v Brně i pro samo město Brno příležitostí k řadě jubilejních akcí pod heslem MENDEL 200 / MENDEL ŽIJE. Stranou však zůstala skutečnost, že světoznámý zakladatel genetiky byl posluchačem fakulty C. k. Františkovy univerzity v Olomouci, předchůdkyně Univerzity Palackého v Olomouci. Připomeňme proto okolnosti, jež provázely filozofická studia Johanna Gregora Mendela, když předtím tento potomek německého sedláka na Kravařsku Antona Mendela a jeho manželky Rosine rozené Schwirtlichové absolvoval šestitřídní gymnázium a kurz pro kandidáty učitelství a soukromé učitelství v Opavě.

První semestr v Olomouci

Podmínkou pro uchazeče o studium teologie, práv a medicíny na tehdejších univerzitách v Rakouské říši bylo absolutorium dvouletého studia na jejích filozofických fakultách nebo na tzv. filozofických ústavech, jež byly od roku 1802 zřizovány při některých gymnáziích patronovaných místními řeholníky – v českých zemích to byla gymnázia v Mikulově, Litomyšli, Českých Budějovicích, Plzni a v Brně. Mendel navštěvoval v zimním semestru 1840/1841 přednášky na Filozofické fakultě C. k. Františkovy univerzity v Olomouci. Jak ale píše ve svém životopise, datovaném 17. dubna 1850, „první starostí mladého studenta bylo zabezpečit si nezbytné pro-

středky k pokračování svých studií. Činil proto v Olomouci opakované pokusy nabídnout své služby jako soukromý učitel, ale veškeré jeho snahy zůstaly vzhledem k nedostatku přátel a doporučení bez úspěchu. Zármutek z těchto zmařených nadějí a úzkostná, smutná vyhlídka, kterou mu budoucnost nabízela, na něj zapůsobily tak mocně, že onemocněl a musel za účelem uzdravení strávit rok u svých rodičů.“

Díky rentě z části statku Mendelových rodičů, určené pro Mendelovu dosud neprovdanou sestru Theresii a převedené na Johanna Mendela, se mohl Mendel na počátku zimního semestru 1841/1842 na olomouckou filozofii vrátit, podařilo se mu obstarat si též doučování měšťanských synků. Dvouleté studium sestávalo v prvním ročníku z obligátních předmětů – náboženství, teoretické filozofie, čisté elementární matematiky, fyziky a latinské filologie a ve druhém ročníku z náboženství, praktické filozofie a fyziky, návštěva přednášek z přírodopisu a světových dějin včetně zkoušek z těchto předmětů byla Mendelovi prominuta. Od zkoušek z dalších volných předmětů – rakouských státních dějin, diplomatiky a heraldiky, numismatiky, dějin filozofie, řecké literatury, estetiky a zemědělských nauk – byl Mendel jakožto plátce školného osvobozen, mohl ovšem tyto přednášky navštěvovat dobrovolně. Během svého studia byl třikrát upoután na lůžko vážnou chorobou (o jakou chorobu šlo, není známo).

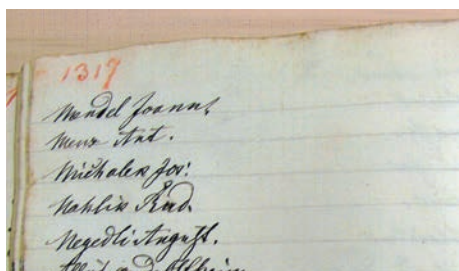
Kde v Olomouci bydlel Johann Mendel?

Česko-americký biolog a imunolog Jan Klein, autor obsáhlé monografie *Solitude of a Humble Genius – Gregor Johann Mendel: Volume 1* z roku 2013 (český překlad, plný věcných a pravopisných chyb, vyšel v roce 2016 pod titulem *Osamělost skrom-*

ného génia – Gregor Johann Mendel: Díl 1), tvrdí, že se Johannu Mendelovi „podařilo najmout malou místnost v domě č. p. 171 (nyní č. p. 18 – spr. č. p. 170, č. o. 18) na *Unteren Platz* (Dolním náměstí – spr. *Nieder Platz*)“ a že „město tuto skutečnost dosud nepřipomenulo“. Jak ale zjistila pracovnice Archivu UP Renáta Klvačová v dochovaných studijních katalozích filozofické fakulty C. k. Františkovy Univerzity, Jan Klein se zmýlil – olomouckým bydlíštěm J. Mendela byl dům č. p. 171, nynější č. o. 17, náležející tehdy rodině Scholzových a následně Marii Mückové, s iniciálami jména a příjmení pozdějšího majitele domu Leopolda Jellineka, obchodníka s obilím, na fasádě. Mendelův pobyt v Olomouci zatím připomíná pamětní deska Johanna Gregora Mendela (dílo akademického sochaře Bohumila Teplého z roku 1980), jež je umístěna na fasádě budovy CMTF UP v Olomouci.

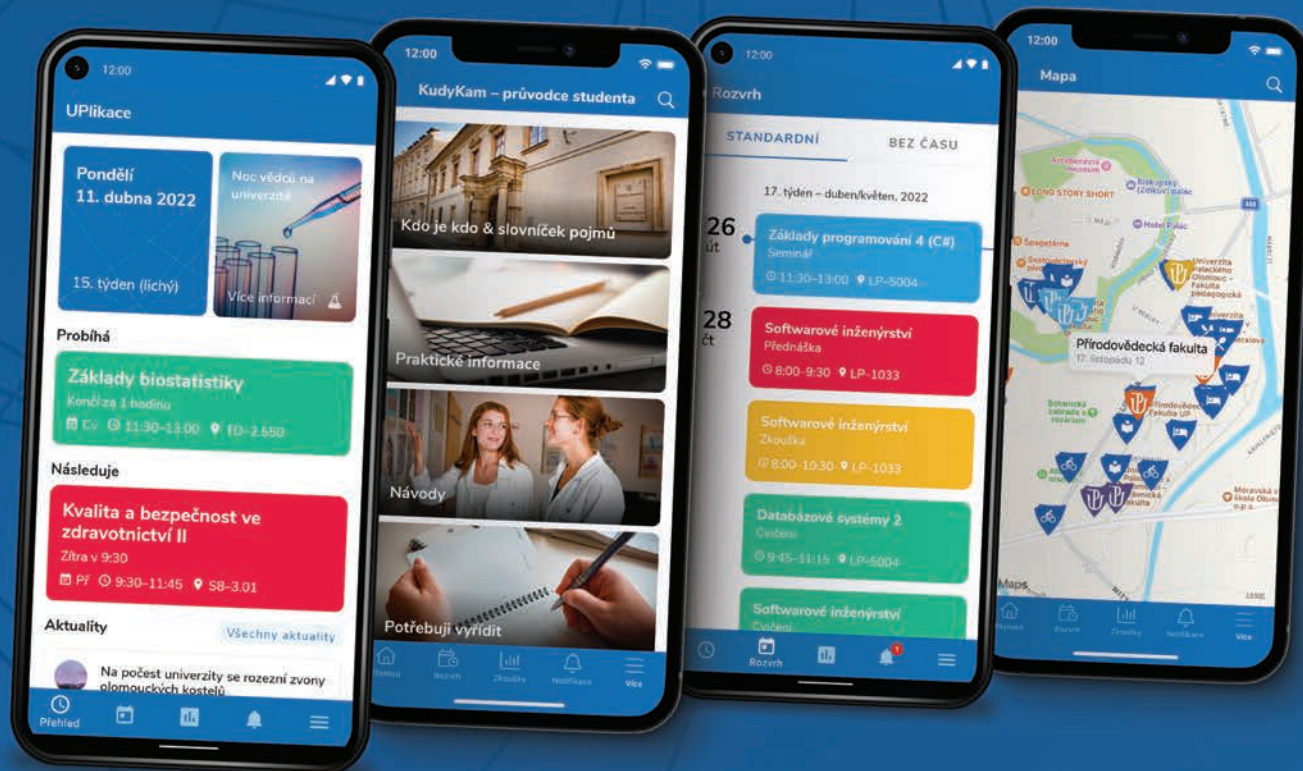
Řeholník augustiniánského opatství na Starém Brně

Ve své německy psané autobiografii vystihl Johann Mendel svou tíživou situaci po ukončení filozofických studií v Olomouci: „S vynaložením všech sil se mu podařilo absolvovat dva roky studia filozofie. Uctivě podepsaný cítil, že je pro něj nemyslitelné nadále snášet takovou námahu, proto se po ukončených studiích rozhodl vstoupit do stavu, který by jej osvobodil od hořkých starostí o obživu. Jeho poměry rozhodly o jeho volbě.“ Na základě doporučujícího dopisu profesora Friedricha Franze, řeholníka řádu premonstrátů, ze dne 14. července 1843 byl Johann Mendel 9. října 1843 přijat jako novic do augustiniánského opatství na Starém Brně a přijal řádové jméno Gregor. Tento klášter se tak stal dějištěm Mendelových převratných objevů v hybridizaci rostlin a v dědičnosti.

Záznam o imatrikulaci zakladatele genetiky J. G. Mendela jako posluchače filozofické fakulty v matrice C. k. Františkovy univerzity v Olomouci roku 1840. Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc, fond Univerzita Olomouc (1576) 1640–1950, inv. č. 54, č. knihy 6, s. 1317.

Stáhni si oficiální appku Univerzity Palackého a buď v obraze!

S UPLikací máš v mobilu
KudyKam – Průvodce studenta,
interaktivní mapy i aplikaci pro
správu studia ve STAGu v jednom.

NYNÍ NA
Google Play

Stáhnout v
App Store